

apΘkrif

X

apokrif

Irodalmi folyóirat

megjelenik negyedévente

III. évfolyam, 4. szám
2010. tél

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám (*vers*)

Szerkesztő

Tarcsay Zoltán (*próza*)

Spiritus rector

Fráter Zoltán

Olvasószerkesztő

Török Sándor Mátyás

•

Szerkesztőség

1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1

Tel.: (1) 318 8350; (70) 578 3398

apokriflap@gmail.com

<http://apokrifonline.wordpress.com>

Felelős kiadó

Magyar Irodalomtörténeti Társaság

Megjelent az ELTE BTK HÖK
Kulturális- és Sportbizottságának
támogatásával

Copyright © 2010 Az Apokrif 10. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 200 példányban
Az egyes példány ára 350 Ft

ISSN 2060-3207

Szépirodalom

Stolcz Ádám

Supercsillagharcos vagyok • Visszafogott ember vagyok7

Sós Dóra

Migrén9

Török Sándor Mátyás

For rent • Requiem ante portas17

Hajba Gergő

Egy híján húsz • Szitakötők • Katicabogár19

Tarcsay Zoltán

Quia caro es (részlet A befejezhetetlenből)22

Kántás Balázs

Egy '80-as évek beli • Az anyámnak nevezett •

Órákig nézem29

Berényi Csaba

Nulla fonéma • Falusi erotika32

Evellei Kata

Aszimmetrikus táj • Leltár • Gazdátlan ház34

Nyerges Gábor Ádám

Sziránó és a felcsákózott tejföltintás hattyúdal37

Takács Nándor

Állomás • Manzárd • Walzer46

Dombovári Csongor

A Repülő Emberek • Templomok eladók •

Szeretkezés egy léggel48

Vass Norbert

Hátra, le, kisütés52

Látószög

- Nyerges Gábor Ádám** • *Kisült-e már?*
(Vass Norbert: Hátra, le, kisütés)58
- Kusler Ágnes** • *Word Art – Hraskó Nóra esete az irodalommal*
(Hraskó Nóra képeiről)61

Látótávolság

- Radnóty Zoltán** • *(F)eloldozás*
(Miklya Anna: Eloldozás)63
- Török Sándor Mátyás** • *Ölebnyi döglegyek*
(Nádas Péter: Szirénének)66
- Vass Norbert** • *A hontalanság lírai gyomorgörcse*
(Nagy Koppány Zsolt: Melyben Ekler Ágostra emlékezünk) ..69
- Torma Mária** • *Agyonnyomni az istent*
(Háy János: Egy szerelmes vers története)72

Illusztrációk

- Hraskó Nóra**
- Költemény*16
- Múzsza*21
- A kötelező*31
- Tükörkép*45
- Reklám*57

Távlatból

Távlatba helyezni valamit veszélyes dolog. Majdnem olyan veszélyes, mint elveszni a részletekben. Könnyű ugyanis összetéveszteni a távlatot az iróniával, pontosabban nehéz nem összetéveszteni a kettőt, ha egyáltalán lehetséges (legalábbis azoknak, akik hajlamosak túlzásba vinni az ironizálást, és valljuk be, nos, igen...). Ugyanis távolról minden kisebbnek látszik. A gond akkor van, ha közelről is. Ha minél tovább nézi az ember azt a valamit, és egyre kisebb lesz. (Mármint a valami. Is.)

Mindez úgy jön az Apokrif 10. számához, hogy azt kellene most távlatba helyezni és részleteiben megvizsgálni. Egyszerre szemlélni messziről és belülről – nyugtalanító képzavarhoz vezet, ha a valamin belül van messze az ember a valamitől; ezek a viszonyítások és perspektívák odáig vezetnek, hogy az ember végül nem lát semmit. Ez a helyzet ezzel a lapszámmal is, amiről (a szerkesztői álszerénység

pozíciójából) teljes bizonyossággal csupán annyit mondhatunk el, hogy ez az Apokrif legújabb, 10. száma. A távlat ezen szerencsére nem változtat. Hogy a tíz sok-e, nos, messziről nézve: nem. Közelről viszont rengeteg, különösen, hogy az Önök szolgálja még az első számot sem hitte el egészen, és ez az ámulat mára a tízszeresére fokozódott, ami magunk közt szólva már-már sok is az ámuldozásból. Annál is inkább, hogy csak igen keveseket érdekelnek az efféle számok (azaz, hogy hányadik), leginkább csak irodalomjegyzékekben van jelentőségük, és ott is pusztán udvariasságból.

E fenti sorok épp anynyi adalékot tartalmaznak az Apokrif 10. számához, amennyire az Olvasónak szüksége lehet, és ezzel azt is elmondtuk, és ez igazán magasztos gondolat, hogy az Apokrifot érdemesebb olvasni, mint kontextualizálni, mert úgy talán jutunk is valamire.

Tarcsay Zoltán

Szüpercsillagharcos vagyok...

Szüpercsillagharcos vagyok.
Égek, mert aki égni nem mer!
Nem lesz több az nemsokára
csak egy hamuból készült hóember.
Szemem szénné, fogam szénné
orrom pedig levesrépa.
Jól elcsesztett engem az élet!
De még folyik bennem a vadászipénylő,

szüpercsillagharcosként elégek.
Én a gyorságékes svájci diéta.

Ha pedig a végén –
itt a vége
– a beleimet is átnézik
mint egy bonyolult keleti karaktert
a röntgengép sem érti meg.

Szüpercsillagharcosként elégek,

de vihart kavart az élő adás ma.
Felfelé viszi el a nagypofámat
a képernyő, hamu hófúvása.

Visszafogott ember vagyok...

Visszafogott ember vagyok.
Visszafogott, szebben: mulya.
Csak a számat baszogatom.
Nem szólok be semmit soha.

Szóbuborékokat is kibocsátok.

De már cuppantom is vissza, menten.
Vagyok akár egy hal, ha tátog,
léghólyaggal
belsejemben.

Tátogok és a rosszkedvembe
belefeketednek az utcai macskák.
Cuppogok is,
mert bennem
a szóbuborékba szorult a 'kiáltok'

És te macska vagy,
rajtam pedig pikkelyé fagyott az izzadság.

Migrén

Hemi kraine. Félfajúság. Számomra nincs kézzelfoghatóbb élmény, mint amikor migrénes rohamom van. Abba csak beleveszni lehet, belesüppedni abba a lilás sötétségbe, érezni, ahogy a felgyülemlett por megáll a súlyos sötétítőfüggöny ráncsaiban, és szimfonikus ünnepélyességgel ülepedik meg a szövetben. A sötétség feszült vibrálással telik meg. Nyomasztó a csend, ahogy mindent kitölt, teletömi a füledet, és eltorlaszolja a gondolataid szabad folyását.

Tudom, hogy valahol vannak emberek. A családom tagjai. Kinn, a vakító fényben sertepertélnek, aggódó pillantásokat vetnek a zárt tölgyajtóra. Még hosszú órákig nem fogok kilépni azon az ajtón. Most délután lehet, talán kora este. Elképzelem, ahogy járnak a villamosok a fáradt délutáni fényben, ahogy a forgalom folyamatosan zajong, lüktet, és a lézengő embereket, akiknek kavargó szófoszlányai belémhatolnak. Gyűlölöm az embereket. Lehetetlen elzárkózni a szavaik elől, csak ha mások mágikus zenéivel torlaszolólok el a külvilág csatornáit. De nem töltheti az ember az életét állandó zajban. A fülhallgató hangtorlaszai sem állíthatják meg a külvilág áradását. Minden formátumban meg kell nyilvánulnod, előbb vagy utóbb fel kell venni a szemkontaktust. Mások buta tekintetei követelőzően nyomulnak beléd. Kiszolgáltatott vagy a vadak üvöltései ellen.

Persze a nővérem majd meg fog jelenni a vacsora után. Tisztában vagyok vele, hogy vérségi kötelezettségeinek tesz eleget, amikor a rohamok alatt enni ad az enyéimnek. Csak a családi szocializáció röhejes végterméke, hogy a nővérem, akivel azonos genetikai alapokon osztozunk, és ugyanabban a szobában aludtunk tizenhárom éven át, sőt még a babáink is közösek voltak, most fel-alá járkál az én konyhámban, és mosogat a férjem után, kijelölt helye van a kabátjának a foga-

son, még az ágyneműjét sem szoktuk elpakolni a kanapéról.

Itt is van, most végzett a mosogatással. Már a folyosón jön, a figyelmét arra fókuszálja, hogy most mindjárt belép azon a nehéz ajtón abba a sötét szobába, ahol fojtó a levegő, és én a rámnehezedő féloldali fejfájás nyomása alatt mozdu-
latlanul heverek az ágyban, a falnak fordulok, és a legmé-
lyebb letargia hangján tudok csak szólni. Egy olyan ember
hangja ez, aki már a saját lélegzetvételét is megunta.

Most megáll az ajtó előtt. Vesz egy mély levegőt. Arra
gondol: „Nem hiszem el, hogy én ezt csinálom”. Ahogy
belép, betör vele együtt a fény is, a légáramlatok felkavar-
ják a fájdalomtól rezgő, elhasznált levegőt. Én persze csak
minden második kérdésére fogok válaszolni, nagy késéssel,
mély rezignáltsággal.

– Szükséged van valamire?

– Egy tea jólesne, azt hiszem.

– Fekete vagy csipkebogyó?

– Fekete.

– Hozok neked inkább orbáncfűvet. Nyugtató hatású,
hátha tudsz tőle aludni egy keveset.

– Depresszió ellen is jó, úgy tudom.

– De te szedsz antidepresszánt. Épp a migrén ellen.

– Szedek. Attól még lehetne mondjuk depresszióm is,
hogy migrénre szedem.

– Lehetne, de nincsen. Igaz?

– Igaz. Jó minden úgy, ahogy van. Gyerekek?

– Játszanak.

– Jó. Nézz rá majd Nándikára, hogy megcsinálta-e az elő-
ző házit is. Büntetőfeladatot kapott matekból. Megőrjít ez a
gyerek.

A beálló csendben felidézzük közös családunk romos
emlékeit.

– Hozom akkor a teát.

– Hozzad.

Már egy napja benn vagyok a szobában. Csak a testem érzékeli a fájdalmat, én benne vagyok valahol az elme nyomasztó érzékleteiben: a szemdüllesztő sötétségben, a hideg, zizegő paplanban, a lesújtó, jövőtagadó pozíciójában.

Három gyerek édesanyja. Ki az a nő, kócosan, hálóruhásan, izzadtan, vergődve és nyögdecslelve? A férje sem tudja megmondani, kire emlékeztet ilyenkor. Valami szörnyetegre. És a felesége? Valahol régen maga mögött hagyta. Az idegen a fürdőszobában csak a felesége teste. Az idegen a Zsuzska zsúráján a tortával az a nő, aki az ő nevét viseli, és minden reggel nyolctól ötig dolgozik, a bevásárlást pedig felváltva intézik el. Az a lány, akivel a Duna-parton a félhomályban megosztotta az összetartozás mindent felülíró érzését, nagyon távoli rokonságban áll azzal a nővel, aki a bankban hangosan telefonál, és ilyenkor a vendégszobába zárkózva aszexuálisan, kínok között vergődve hallgat a sötétben.

Amikor közeleg a roham, már reggeltől hullámvasút az életem. Az idegeim háborúját folyamatosan buszok bombatámadása, kilötykölt kávéfoltok sebei, a gyerekek zsi bongó csatazajai fokozzák. Próbálok a mesterségesen kierőszakolt nyugalom árkaiban megbújni. De egy katonának nincs lehetősége a menekülésre. Minden megpróbáltatás élő, eleven és jelenvaló. Nincs lehetőség megalkuvásra. Egyetlen dolgot fojthatsz el: magadat.

Dél körül nehezen jár a nyelvem, elzsibbad a szám, összekeverem a szavakat, a bal karom húzni kezd a föld felé. Délután, amikor egy eszpresszóval görnyedek az iratok felé, megjelenik a lap sarkán a fekete folt. A falra nézek: a falon is ott a fekete folt. A kezemen is ott a fekete folt. Hazafelé színes vonalak is megjelennek a szélvédőn, néha csillagok. Noha szédülök, nem panaszkodom. Professzionális vagyok. Mestere a túlélésnek. A forgalom ütemével disszonánsan megjelenik a lüktetés a fejem jobb oldalán.

Hazaérek, felhívom a nővéremet, közlöm, hogy jön a roham. Mondja, hogy jó, átjön nemsokára és főz valamit. Írok

egy sms-t a férjemnek, hogy ő is tudja. Visszaír rögtön, hogy „OK”. Kinézek az utcára, de már sért a fény, és mindennek rossz szaga van. Undorral fordulok el a látványtól, behúdom a függönyt. Bíbor bársonyfüggöny. Nagyon vastag anyag. Csak úgy zabálja a port. Falat képez köztem és a külvilág közt.

Már oda van készítve minden, nincs sok értelme elpakolni, előbb-utóbb úgyis újra kell. Hozom a vizet, beletöltöm a tálba, feltöltöm a párologtatót. Eukaliptusz, levendula, rozmarin. Az illatterápia lényege a fájdalom enyhítése.

Férjem hazaér, bejön a szobába:

- Már megint molyirtózol?
- Már megint.
- De ez rohadt bűdös.
- Az. De az orvos szerint használ.
- Hoztam tejet meg gyümölcsöt. Kenyér az volt itthon, ugye?
- Igen, tegnap vettem.
- Na, jól van. Ha Erika átjön, majd elmesélem neki, mi volt a befektetőkkel. Tudod, az a számlázós botrány.
- Oké, rendben. Meg kérdezd meg tőle a könyvelést, tudod.
- Aha, persze.

A beálló csend maga az ismerős unalom. A megszokottság zsibbasztó érzése néha rosszabb, mint amit a karomban és a lábamban érzek. A férjem csak áll, keze nyugtalanul matat a kilincsen. Habozik, de aztán odajön, és gyöngéden megcsókolja a homlokom.

- Szegény kis drágám.
- Majd elmúlik, ne aggódj.
- Szükséged van valamire?
- Megvagyok, köszi.

Megvan. A nő az ágyban megvan. Akkorákat hazudik, és olyan színvonalasan színészkedik, hogy a férfi tényleg azt hiszi, hogy minden rendben. A következő tevékenysége

után veti magát, amint kilép a szobából, a feleségét magára hagyja, mint egy múltbéli szellemet. Valami politikai műsorra kapcsol. A csukott tölgyfa ajtón túli világ, csak a sötétség és purgatórium. A leválasztott múlt idő. Öt óra harminckét perc, a nappaliban dörög egy bemondó, a szobában nincs semmi. Egy asszony van ott meg a csend meg a sötét.

De mindez tegnap volt.

Ma is a nővérem főzte a vacsorát. Most, hogy behozta azt a hírhedt orbáncfű teát, ahogy lehajol, látom, hogy meghízott. Valahogy megcsúnyult. Megöregedett. Pedig csak hat év van köztünk.

A szobám előtt feldübörgő gyerektalpak trappolásából, a víz csobogása és a nevetésbe torkolló sikkantásokból tudom, hogy körülbelül fél kilenc van, fürdetésidő. Ilyenkor nem jönnek be a gyerekek, nem szeretik látni azt a fáradt tekintetű zombit, aki az édesanyjuk. A hivatalos verzió szerint persze így hangzik a felmentésük: „Hagyjátok pihenni az anyut, nagyon fáj a feje. Hadd aludjon.”

Alvás. Nincsen alvás. Ébrenlét van és félálom, fél ébrenlét és kusza rémlátomások. Nyomasztó gondolatok, amik átfolynak az elkeseredett töprengésbe. A sorvasztó unalom kimerevíti a pillanatot, és mozdulatlan plafonná tapasztja fölöttem. A plafon vonalait a sötétben is jól látom. Ismerem. A barátom. A világom.

Néha arra gondolok, hogy nem kellene élnem. Néha arra gondolok, hogy ki kellene menni ilyenkor a szobából. De tudom, hogy belémcsapna a hasogató fejfájás ezerszeres villáma, dülöngélve, erőtlenül szédelegné ki a szobából. A szobán kívüli, friss levegő rögtön rámfagyasztaná a hideg verítéket. A rámtörő hányingert fokozná a gyerekzsivaj, a már elpakolt vacsora hátrahagyott szaga. Aztán arra gondolok, hogy máshogy csinálnám. Hirtelen halált akarok. Felkapnám a kertészna drágom, magamra venném a barna, bő pulóvert, és felkacagva kirohannék az utcára. És ott olyan erős lenne a fény, a hang, a szag, hogy agyonzúzna a szabad

tér, a szabad ég, az élet szabad áramlása. Az érzéketek felrobbantanának, és én sikoltozva, hajam tépve rohannék találmomra végig az utcán. Az emberek arra gondolnának: „Ki ez az eszement nő?”, „Nézd; ámokfutó”. Általános lenne a felfordulás. Persze én semmit nem vennék észre ebből, bennem lenne az örület végletes áradása, csak érezném az erőt, ami lök előre az elviselhetetlen létezésben, dobognának a lépéseim, néha a falnak ütköznék, és ez lenne az én vesszőfutásom.

Nem tudom, hogyan végződne a „kiszabadulásom”. Felülök az ágyban. A nő felül az ágyban. Magamban vagyok. Kívülről látom magam. Magányos vagyok. A szoba vagyok. A sötétben a nő messze réved, de a legkisebb mozdulatra is a fejéhez kap. Úgy tűnik, mintha kígyók tekergőznének a feje jobb oldalánál, mélyen benne a hajában. Nyög. Jajong. Sógajt. Megpróbál kikelni az ágyból, de visszahuppan az ágyra. Végigdől rajta. Lehunyt szemmel vesz mély lélegzeteket, a szemöldökét ráncolja, és némán vicсорít. Aztán megnyugszik az arca. Ahogy a hátán fekszik, a szempillái alól kiszabadul egy-egy könnycsepp, végigfolyik az arcán. A keze szorítja a lepedőt, de nem tud róla. Valahol nagyon messze jár, a gondolatok messzire vitték. De nem látni jól, mert nagyon sötét van, és túl nagy a csend.

Aztán hajnalban sikerül mély álomba zuhanni. Pihentető alvás lesz ez, és miután felébredek, a fájdalom már eltűnt. Akkor föl fogok kelni, lezuhanyozom. Nem vágyok másra, csak egy frissen facsart narancslére. A nővérem már elment dolgozni, a kanapén ott van összehajtogatva az ágyneműje, a férjem bajlódik a gyerekekkel. Felnéz, köszön. Akkor veszek észre a gyerekeket.

– Anyu, anyu!

Most minden féléről beszélnek. Hogy mi volt az iskolában, mit csinált a Nándi a Zsuzska kirakójával, hogy mit mondott nekik a tanár néni, hogy apu már megint csak a meccset nézte, hogy Erika engedte őket tovább fennmaradni, de hogy nem volt finom a főzeléke, és hasonlók.

Én nézem őket, válaszolgatok. A legfontosabb a mosolygás. Nem szabad abbahagyni a mosolygást. Aztán összepakolok. Kulcsok a kisasztalon. A pulton hátrahagyva a férjem üzenete:

„Jöttek csekkek, délután befizetem. A sonka elfogyott, meg kenyér is kéne”.

For rent

Nem forr össze
három hét alatt
az idő.
Se itt, se ott.
Az ablakok,
ajtók ketrecnyi
térbe zárva
kopnak, bomlanak,
csak a toll
nem hagy nyomot.
Se arc, se kéz.
Van-Ki beteg-
szabadságra ment.
A fal meg kussol,
ha Nincs-Ki körbenéz.

Requiem ante portas

Dorombol. Marad.
Csontos kályhacső.
Szikkadt inszalag-
gerendák felett
hólyagos tető.
Arra-ott-alant-
félre-rá az ágyra
rémület zuhant.
Reccs. Mert már megint
a semmi nincs,
s a van lehet,
mert a van nemléte
lehetetlenebb;
s mert eb ura fakó,
s a rövid i-n ékezet,
már feledni is elfelejt a tahó
emlékezet.
Arra-ott-alant-
félre-rá az ágyra
rémület zuhant,
s rajtunk dorombol,
körbenéz: falak.
Csontos kályhacső.
Szikkadt inszalag-
gerendák felett
hólyagos tető.
Szétterjed a halál
irtóztató kényszaga.
Alatta a mi dögünk döglik,
lihegni ölti nyelvít,
és meghala.

Egy híján hús

Páros szervek és egyéb létfontos alkatrészek kifogástalan
állapotban
Hathúroson pengetek szinkópát, zsúfolt tereken 120/70-en
berregek
Néhányszor megtört, de annál lelkesebb
Rugalmas, de nem meghajlítható, amalgámtömés a bal felső
kettesben
A keleti szél borzol felhámrétegemen sampontól száraz
virágkoszorút
10° szálú homokfúvott bokrétát.
Egyik szemem szikrája 19 éve izzó parázsláng
Szelíden lesütött párja 1 híján 20

Szitakötők

Szitakötők lengetik kékacél szárnyaikat egy széltölcsér
fátylas sóhajában
Párkányról eregetett papírrepülők örvénylenek az
olajvászón pirkadat felé.
Szerelem,
Kivont karddal díszdobozban ébredni egy sivár vidámpark
napsütötte aszfaltján
Meleg húgyfoltok a farmergatyámon, én érzem, te látod.
Lányomaid folyosója mentén heverő szigony rózsaszálak.
Hullámzó tömegek tengerén hanyódom vézna
csónakomban.
Ellenben vállat von, tiltóan elhallgat
Felnyergel, megpattan,
elillan a hajnallal
ami mégis itt marad: az illat, ami tegnap volt rajtad
no meg szemeid világa: a lelked szelíd, szűkös háztartása.

Katicabogár

Szemeid:

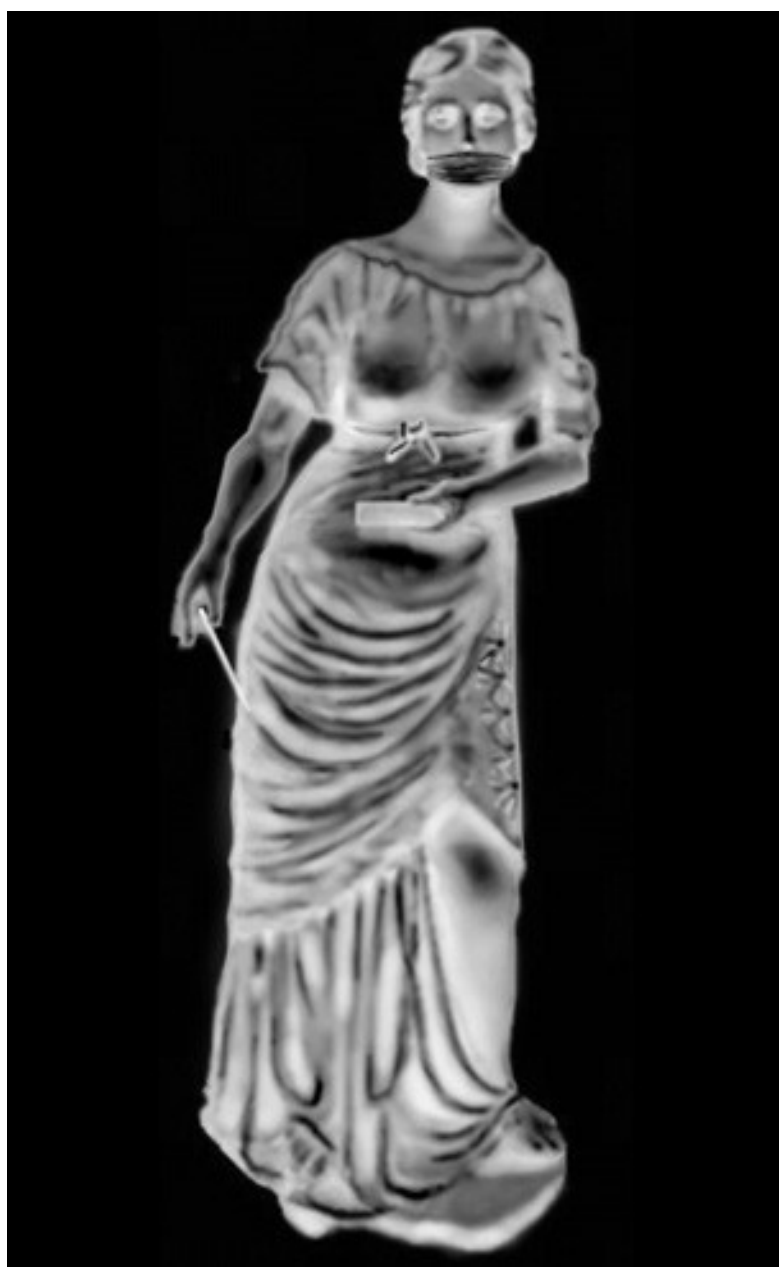
Pongyola felhőkre helyezett kilátások
mellékutcáról beeső hajléktalan napsugarak
szösszenet arról, hogy kinek mit jelképez a vasárnapi ebéd
no meg a(z) világbéke.

Ajkad:

fonográf
elkoptatott szólamán felharsanó liliom
zongoratesten hamvadó tulipán
cigarettszállal szédülő katicák.

Mi is az, hogy tükörkép:

Szerényen lábjegyzetelt életnagyságú hivatkozás
persze nem túl előkelő helyen.
külső belátás alapján önmagam magyarázom,
s míg közeledbe érek:
kölnit viselek a hatás kedvéért

Quia caro es

(részlet A Befejezhetetlenből)

Máté felordított, amikor a darált húsos szatyor mocorogni kezdett (de hiszen annyira még nem lehet romlott), és felháborodása csak fokozódott, amikor előlépett belőle egy húslétől maszatos élőlény. Kifejezetten macskára emlékeztetett, de persze a megfigyelési effektus is közrejátszhatott a dologban: amíg Máté nem próbálta meg kísérleti úton megfigyelni, hogy macska-e vagy valami más makroszkopikus részecske, egyszerre több minden is lehetett. De mivel Máté, látván, hogy nem robbanékony, közelebb merészkedett, sőt, még a jobb szemöldökét is felvonta, a szőrös entitás (nyilván nagy mulatságában) elnyávogta magát. A kísérletet megismételte (egy mérés nem mérés), és a nyávogás ismét bekövetkezett. Ezt Máté örömmel fogadta, majd elkomorodott.

Hát te melyik regényből jöttél? Végül is egyértelmű, logikus: húslé, darált hús, ergo macska. Fekete macska. Jaj de jó, egy igazi fekete ma... ja nem, az egyik lába fehér. Milyen idétlen, mintha belelépett volna az izébe. A festékbe. Én meg épp az ilyen előbukkanó macskáktól menekülök. Mert látszólag véletlenszerűek, de ha az ember jobban belegondol, szükségszerűek. Mint egy újra feltűnő, rég elfelejtett szereplő. Vagy egy hirtelen jött levél, ami tovább viszi a cselekményt az előre kitalált végkifejlet felé. Mintha lenne végkifejlet. Nincs, nincs, nincs. Itt minden befejezhetetlen, minden egyszerűen csak – véget ér. De ez már zagyvaság.

Miau.

Igen, Máté határozottan érezte, hogy ezt már valahol olvasta. A macska a sarokban heverő párnamócsingokhoz amőbázott, és elégedetten helyet foglalt. Mátét nézte. Épp úgy nézte, hogy hősünknek az a benyomása támadt, hogy mondani akar valamit. Mégis szemtelenség, hogy csak úgy

beköltözik. Mi több, kisajátítja a néhai olvasópárnát. Máté körbenézett a romokon. Gyertyacsonkok, a szenesvödör, némi hamu, szétdobált könyvek. Máté. Ez a poszt nukleáris macska pedig jön és bezabálja a darált húst. Nyilván be sincs oltva.

Romeltakarítás – újjászületés – kisarjad az élet az üszök alól – a régi átadja helyét az újnak – ugyan. A romokat mindig el kell valakinek takarítania. Valakinek, aki addig a füg- göny mögül leskelődött, és ráadásul épp ő idézte elő a világvégét, hogy aztán megmentőként előtöppan hasson a szeméthalom mögül, de titokban épp ő az, akit elpusztulni hittünk, csak megjátszotta a saját bukását, hogy az emberek azt higgyék, ő az új, énekes Vazul.

Imposztor vagyok, vontam le a következtetést Máté. Ugyanaz vagyok, akiről azt hittem, hogy az ellenkezője vagyok. Ám akkor...

Miau.

Azt mondd te is?

Miau.

Hogy ez a kérdés eleve rossz: „mi értelme?”, és az is: „ki vagyok én?”. Lenni vagy nem lenni, az nem kérdés.

Miau – ez most úgy csinál, mintha válaszolna, de persze csak azt kérdezi valójában: „ugye nem baj, ha itt elalszom, amíg te unalmas dolgokról fecsegsz?”.

Nem azt kell kérdezni, hogy mi a befejezés és hogy hol van a vége, hanem. Mit kell kérdezni? Ez nagyszerű. Már a kérdést sem tudom, nemhogy a választ. Vajon tudja valaki? Lehet, hogy az emberek tudják. Vagy az emberek azt tudják, hogy nem illik kérdezősködni. Hosszú és unalmas életük alatt megtanulják, hogy nem is érdemes. Vagy csak megun- ják.

Rendrakás kezdődött. Máté és a rendrakás. Sosem mert belekezdeni, mert rettegett tőle, hogy mi minden kerül elő a romok alól. Elveszett kedvenc ceruzák, amelyeket már elbúcsúztatott, megsíratott és a ceruzamennyországba képzelt.

Befizetetlen villanyszámlák. Régi családi fényképek Mátraházáról vagy Dobogókőről. Vagy például ezek a kéziratlapok. Milyen kéziratlapok? A mélyből füzetek, jegyzetlapok, sajtécédulák bukkantak fel. Mindenünnen, a legváratlanabb helyekről. Az egyiken a macska ült. A macska ekkor átkerült egy szakadt nyomtatópapíros dobozba. (Maradj ott.) (Nem maradt.) Még több cetli, szalvéta, teleírt felületek egész levéltárnyi sokasága (úristen, ezt én írtam?). Egy elpusztítottnak hitt antiregény maradványai. Cafatjai. Az ágyneműtartóból, a kávésdobozból, a mosógépből, a hűtőből (rothadó paradicsomok alól).

Hiszen én ezeket nem írtam le – de igen, leírta őket. – Nem és nem. – De, de. – Egy fenét – nem volt mit tenni. – Csak van mit tenni – de valóban nem volt. – Ezt akkor sem lehet elhinni – sajnos el kellett hinnie. Mindent leírt. Minden gondolatrepeszt, tudatfoszlányt, ötletkezdeményt, képzeletdarabkát. És hiába dugdosta őket egy szemeteszákba, amint egyet kidobott, tíz másik akadt helyette. És még csak most kezdte elrámolni a könyveket. Azokból is kiesett néhány tucat oldalnyi kézirat. – Ez nem lehet igaz. A saját regényem bosszút áll, kísért, szelleme a sírból visszatérve az örületbe kerget.

Ekkor előszívárgott a macskaszerű gomolyag, szájában kéziratlapokkal.

– Et tu, macska? Inkább segíts kiördögűzni innen ezt a rémálmot.

– Miau (teli szájjal).

– Úgy érted, hogy hasztalan volna? Hogy sosem fogok tőle megszabadulni? Persze, hogy úgy érted. Veled végre lehet értelmesen beszélgetni, macska.

A macska valószínűleg nem volt értelmesebb, mint általában a fajtájabeliek, mondhatni, afféle közepes intellektus volt, ám amihez jobban értett, mint az átlagos macskák, az a tettetés volt. A színlelés. Az ármány. A cselszövés. Legalábbis hősünket könnyedén sikerült meggyőznie arról, hogy zse-

nialitásához nem fér kétség, és csupán azért hallgat, mert ezáltal akarja rávezetni a helyes megoldásra. Noha ehhez nyilván szükség volt egy kevés zsenialitásra. No meg darált húsrá.

– Tehát, kedves Macska, hol is tartottunk. Ja igen, kérem, segítsen kinyitni az ajtót – már magázódtak.

Nyávogás volt most is a felelet. Micsoda türelme volt ennek a Macskának, micsoda szigora.

– Hogyne, hogyne, tudom: én is kinyithatom, ha akarom. Teljesen igaza van.

Levítették a szemetet. Macska felügyelte a műveletet, közben néhányszor jóváhagyólag pislogott.

– Mégis csak olyan burleszkszerű ez, nem gondolja? Már-mint hogy ön itt ellenőriz engem. Ugyanakkor nem mintha nem tartanám kölcsönösen gyümölcsözőnek (ha mondhatom így) *barátságunkat*. Ugye nem sértem meg?

A lakásban már valamivel elfogadhatóbb volt a helyzet. Reggel felé járt, Máté nem is emlékezett, mikor találkozott utoljára a reggellel. Reggeli kávé. Kávéillat. Erre mióta vágyott. És ezt most Macska megadta neki. Hálás volt érte. Furcsa érzés volt a hála. Másféle érzelem, mint a szokásos önsajnálát, gúny, undor. Ezt is Macskának köszönhetette. És valahogy nem számított, hogy Macska alacsonyabb sorból származó, származására nézve hátrányos helyzetű, mondjuk ki: macska születésű személy volt (bár egyesek szerint a macska nem is személy), és érzelmileg nyilván éppúgy fejlettebb, mint értelmileg, és aligha lehetett képes viszonzni gondolatok és érzések ilyen fokú összetettségét. Hiszen csak arra volt szükség, hogy ott legyen, hogy néha megtéve Mátét az értelmes nézésével és az ügyesen elhelyezett nyávogásaival. Hogy suhanó sziluettjével emlékeztessen a jelenlétére. Hogy legyen miért lemenni nap mint nap a henteshez (a konyhában ott illatozott a friss darált hús).

Máté rászokott a hangos gondolkodásra. Korábban csak hangosan beszélt magában, ami joggal tartható gyanús

szokásnak, de ezúttal nem magában beszélt, ellenkezőleg, Macskának tolmácsolta a gondolatait, vitatkozott vele, platóni párbeszédeket folytattak (Máté volt Szókratész).

– És igaz-e, kedves Macska barátom, hogy aki értelmes, az okos, aki okos, az pedig jó eszű, emlékezz csak a jó eszű Télemakhoszra.

– Miau.

– No, és hát aki jó eszű, az, ugye, nem buta.

– Miau.

– És ha nem buta, akkor nem képzelhetjük, hogy elkezd megírni egy hőskölteményt, amelyet kedvtelésből eléget és a kukába hajigál?

Evvel is egyetértett.

– Ha pedig mindezt ilyen jól megállapítottuk, kedves Macskám, akkor teljes joggal következtethetünk arra, hogy én sem értelmes, sem okos, sem pedig jó eszű nem vagyok.

Macska erre felháborodva nyávogott.

– Talán nem tetszik a gondolatmenetem?

– Miau.

– Ez van.

Még mindig jöttek elő az ostoba kéziratlapok. Innen-onnan. Mementóként, valami elátkozott, valami befejezhetetlen fel-feltörő kéngőzös nyomaiként az Alvilágból.

A sarokban továbbra is ott roskadozott a bábeli könyv- és kézirattorony, napról napra egyre magasabb lett, de mitől? Máté kezdett arra gyanakodni, hogy alvaír. Hogy álmában felkel, odaül az asztalhoz, és írja, írja ezt a sátáni regényt. Pedig már azt hitte, hogy Macskával közösen kievickéltek a tébolyból, hogy „minden rendbe jön”, ahogy a mindenjójahőavége szerint szokás.

És akkor puff. Egyszer csak leomlott a torony. Máté éppen alvaírt, erre felriadt. Először nem értette, hol van és mi történt. Hogy tollal a kezében ül a papírtömb felett, fáj a csuklója, előtte szárad a kézirat. Aztán meglátta az omladékot. Kisebb szívrohamot kapott. Macska párnafoszlányai

ugyanis épp az alatt voltak. Jesszusisten. Ha kilapult szégyen...

Ilyenkor szokott bekövetkezni a történetekben a megkönnyebbülés. Hogy a kedves mellékszereplőnek semmi baja, hisz valójában odakint egerészett, és ismerős nyávogása ekkor felcsendül a hátunk mögött. A megkönnyebbülés, hogy ha az egész nem is értelmes, sőt, hiábavaló és kilátástalan, mégis az, akihez ragaszkodtunk, aki átvezet bennünket a pokol bugyrain, a mi vergiliusunk, akibe a lángnyelvek elől kapaszkodunk, az egyetlen, aki miatt van értelme, még létezik, még akkor is, ha csak saját magunk megkettőzése.

De a macska kilapult.

Ennek az életszerűsége meglehetősen szíven ütötte Mátét. Minden elbeszélési kötelezettségnek fittyet hányva – a macska elhalálozott. Kimúlt. Kipurcant. Elhunyt. Feldobta a talpát. Jobb létre szenderült. Elhagyta az árnyékvilágot (szégyen kedves Platónom: igen, Platónnak hívták, legalábbis utólag). Stb. stb. A pusztulás egyik szinonimája sem illett a helyzet hangulatához. Mi is volt ez a hangulat? Gyász? Nem. Nem volt itt semmiféle hangulat. Beköszöntött a semmi.

A semmi először érdekes volt. Elvégre mégis csak jobb, mint a valami. Legalábbis a valami felől nézve. De a semmiből nem lesz semmi. Máté pedig, ha nem is vallotta be magának, sejtette, hogy hamarosan meg kell birkóznia a traumával, át kell lendülnie a semmin, hogy tennie kell végre valamit. Akkor nem es be a lélek. És nem szeméttelvivésre vagy felöltözés-levetkőzésre van itt szükség, hanem afféle *tette*. De Máté irtózott a tettektől.

Hagyta, hogy a lába erre-arra vigye. Egyszer a húsboltban ocsúdott föl, a csillogó izomkötegek között, és szíve igen megfájdult, mikor tekintete a húsdarálóra tévedt. Az ő húsdarálójukra, amiben annyiszor sercegett a comb és a karaj, ez volt az ő zenéjük, a bomló szövet nyögése. Hát most már az ő szövete is bomlik, sóhajtott Máté, és eltörölt egy könnycseppet. Quia caro es et in carnem reverteris.

– Lesz valami?

A hentes kapitánya. Ahogy Máté viccesen nevezte annak idején. Ó, mikoron még a kecses járású és cirmokban nem szűkölködő Macska oldalán böngészte a csirkék és disznók nagybecsű erekyéit. Épp így jelent meg a pocakos és húscafatoktól rózsaszín mészáros, mint egy szőrös és kissé imbolygó napkorong, hirtelen kisütött. Vakította most ez a Héliosz, ez a rózsaujjú kofa.

– Nem.

– Nem-e?

– Akkor egy fél kiló darált húst kérek – mondta rekedten.

– Fél kiló darált húst – helyeselt a hentes kapitánya, és jóváhagyólag pislogott.

Egy '80-as évekbeli

szép versekben valaki
a verebek szeméről írt.

A verébszemben, úgy hiszem,
minden világunk apró mása,

csak valamivel talán
több ott még az emberség.

Az anyámnak nevezett ^{nő}

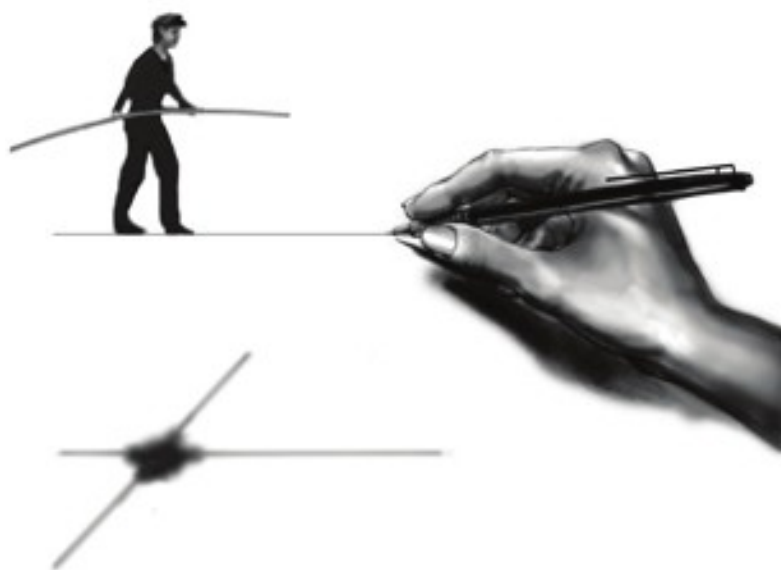
arcát rakosgatom össze
a parázsszilánkokból.

Képzelt krizantémok illata
árad belőle, szája izzásából
formálatlan szavak.

Beszél, kihuny, kihűl,
majd visszatér a nyirkos
fűtakaró alá.

Órákig nézem a teknősöket,
amint bölcs sztoicizmussal
másznak kőtől kőig,
kaktusztól farönkig.

Őket nem foglalkoztatja
politika vagy esztétika.
Nem nyomtatott szövegekből olvasnak,
de nálam jobban értik a biológiát.

Nulla fonéma

Nem nevezném talpnak
a betonnal pettingelő
lyukas valamit –
benne a lábujjaim
mind ittasak –
térdhajlatom gombát
őrizget körültekintő
paranoiában –
egy luvnya rángatta
a levegőt mellettem,
pedig nem táncolok valami jól –
hogy én alkoholista?
a villamos is áramfüggő,
mégse viszik elvonóra –
összegyűrt izmokkal
térek magamhoz –
napom legönelégültebb része
kávét után a klotyón
kuporogni
állásinterjú nehézkes
dialógusának terveivel –
ablak zárva,
de ennek ellenére is
betör a szirénazaj,
a csatornabűz –
szobámból utcára dől a csend –
semmi kéjelgő női nyögés
vagy ágynyikorgás
vagy rhythm'n'blues –
hallom a fülzsír szikkadását

de ezen kívül csak az utca
 morajlik
 mint egy urbanizált kagylóbelső –
 a nulla fonéma szerint
 a semmi is különbözik,
 hát tőlem nem igazán –
 lassan halkabb leszek a hámló bőrnél

Falusi erotika

kiléptem a kapun
 és a késő délutáni utcán
 egy bikinis asszonyt láttam araszolni –
 hasfalát kéjesen megeresztette a szülés,
 köldöke zsilipfedő nélkül
 nyelte az árnyékokat –
 meztelen talpán
 rétegződött a járda
 nyirkos penészszőnyege –
 arcát nem láttam valami lombtól,
 csak szőke haját,
 ami vörösben végződött,
 mintha
 könnyű szél helyett
 unott orgazmusok
 rozsdája cibálná
 éjjelente –

de egy frissen leölt csirke halálszaga
 és traktorok bömbölő párzási éneke
 miatt
 ahogy Bukowskinak,
 nekem sem volt erekcióm

Aszimmetrikus táj

Itt egy fügefa nőtt a falból
ott a tetők egymáshoz érnek
fehér vízcsepp a kőre rajzol
udvar sötétjén kong a lépted

Tegnap valaki itt lakott még
ma nem tudhatod mi a titka
kettészakított végtelenség
üres felhőbe vág a szikla

Örök-egymásban elmerülve
hullámszik és tenger vize
ha kifordítom minden tükre
ha visszafordítom semmi se

Leltár

Egy kissé talán nyugtalanít,
hogy lemaradtam a gyerekkoromról,
félig-meddig átaludva mindent,
és amitől féltem, a konok serdülés is,
mire körülnéztem, nem volt sehol
Jobban oda kellett volna figyelni

Gondoltam, amint a nagyapámat
elcsomagolták egy dobozba,
hogy, mint a kinőtt játékokat,
ne is vegyék már többet elő

Ahogy én is egyre széjjelebb futok,
lassan kezd kínossá válni,
hogy minden egyes névsorolvasáskor
egyre több az igazolt hiányzás
Félő, hogy így sohasem lesz kész a leltár

Gazdátlan ház

Tengernyi most a messzeség.
A fák sós szélről részegek.
Kövek közt hullám tévelyeg.
Felhőtlen súlytól kong az ég.

A táj üres, hiába vár.
A ködhegyű sziklák alatt
saját testébe váj a part.
Küszöbnyi lesz a szemhatár.

Kútba ejtett kavics konok
csendjével rád nem gondolok,
meg ne zavarjam álmodat.

Mit szétszórt a régi ösztön,
egy újabb halomba söpröm
a cseresznyevirágokat.

Sziránó és a felcsákózott tejföltintás hattyúdal

Berger Ákos sehogy sem tudta beleélni magát a hétvégék romantikájába. Pedig hétfőtől péntekig órái voltak, szabadidejében könyvtárba járt, jóformán semmire sem jutott ideje. Hétvégén meg gyakorlatilag bármire. És mégsem bírta megbecsülni jó dolgát. Elsősorban a lakhelyére kirótt éghajlatot okolta emiatt, ami az év ötvenkét hétvégéjéből jó érzékkel bízvást negyven-negyvenöt alkalommal olyan színűre festette az eget a Ferenc körút fölött, mintha valami gondos, égszelelti kéz némi aludttejbe csöpögtetett volna tintát. Egyszer ki is próbálta otthon, hátha a transzcendencia nem kötelező előfeltétele egy ilyen árnyalat előállításának, de szomorúan kellett tapasztalnia, hogy az. S mivel a romlott tejből és a töltőtollból kiszuszkodt pár csepp tintából csak valami kétes színű gusztustalanság jött létre, így az utolsó esélyét is elvesztette, hogy (működő hasonlat híján) valaha is megmagyarázza bárkinek, mi is nyomja a... nos, azt. Úgy érezte, ez az egész fehér(kés) ég és az alá szorult nehéz levegő kizárólag rajta és csakis ő rajta ül. Nyomja mindenhol, nem áramlik a pórusain, hanem inkább eltömíti azokat, már frissen is állott és az ember szinte csak aludna tőle naphosszat. És alszik is, még ha amúgy történetesen ébren is van.

Hogy a hétvégék mégse kizárólag tévézéssel és ágybanfekvéssel teltek, annak az alkalmi munkának volt köszönhető, amit csoporttársa, Edina (milyen is? Maradjunk annyiban, hogy Csoporttárs Edina) talált. Egy pár hétig egyedül is vitte a kétemberes műszakot, de viszonylag hamar rá kellett jönnie, hogy miért is két ember számára hirdették a munkát, és – bár még mindig vonzotta a teljes fizetés megtartásának lehetősége – elkezdte kérdezgetni a csoporttársa-

it, hogy nincs-e valakinek szüksége egy kis mellékesre. Ákos innentől a szerencse kifürkészhetetlen sztoicizmusára volt bízva, mármint egy idő után a lány biztos szólt volna neki is, hogy van ez a lehetőség, de biztosan nem másodikként, ha amúgy véletlenül össze nem találkoznak az egyetem egyik folyosóján. Edina pedig gondolt egyet és megemlítette a melót, amit Ákos azonnal és még a részletek megismerése előtt el is vállalt. A pénz is kellett, meg végre valami újdonság a tejföltintás levegő helyett, neki még az is oké, ha történetesen ez. És lett is ez. Most is vasárnap van, egy óra körül jár az idő, a nap süt is meg nem is, enyhe köd (még az is!) és a szokásos aludttelejég. Ákos már a harmadik kávénál tart, a szokásos reggeli rutinon már túlesett, mindjárt indul is, már negyedórája átszólt Edinának, hogy hogy menjenek ezúttal és hol találkozzanak, ki mit hoz, ilyenek, mostanában kéne indulnia, de ő még megissza ezt a csésze instant kávé (a rendese már elfogyott), nehogy még elaludjon a dolog kellős közepén, mégiscsak, ha az ember fél tizenkettőkor kel, olyan főbenjáró bünt követ el a koránkelés szentsége ellen, hogy sunyi és kiszámíthatatlan válaszcspás által lakol, tudniillik nem tudhatja, hogy a nap folyamán hol, mikor és mennyi időre alszik el majd teljesen váratlanul, de olyan nem nagyon fordulhat elő, hogy egyhuzamban ébren bírná végig a teljes hátralévő pár órát. Ákos ezt tudja is, a szükség mindig nagyobb úr, ő viszont nem is lenne igazi férfi, ha legalább a gesztusok szintjén nem venné fel a kesztyűt, és az idáig elfogyasztott három kávéval nem tenné meg a szükséges (látogat-)óvintézkedéseket. Készen állt, indult.

Fél kettőre értek oda. Gyors bemutatkozás, a Halmay szülők már tükön ülnek, hogy végre mehessenek, öt perc egyeztetés, többre nincs is idő, mennek. A kis Claudia enyhén megszeppenve ücsörög magában, de Edina feltalálja magát, megsimogatja a kislányt és azt mondja, hogy bízson rájuk mindent, addig menjen be a szobájába tévét nézni, míg elkészülnek. Claudia, mióta itt vannak, először mosolyodik

el, berohan, és pár perc múlva már egy érzelgős Disney-főcím hallatszik.

Ákos és Edina negyedórás kapkodása eredményesen zárul, jöhet mindenki. És jön is. Eleinte csak percenként szállingóznak a gyerekek, majd már egymásnak adják a kilincset a fontoskodó apukák, anyukák és nagymamák. Persze minddel egyszerre kell megbeszélni, hogy a Ferike nem ehet túl sok tejterméket, mert akkor a vécén tölti a délután nagyobbik felét, hogy a Bélát lehetőleg valami lány mellé ültessék, mert a fiúk csúfolni szokták, hogy az Enikőért akkor nem a megbeszéltek szerint ötkor, hanem fél hatkor jönnének, mert addig tart a másik program, és akkor ugye addig még ugye tudnak ugye vigyázni rá, de nem tudnak, kedves anyukának mégis szíveskedjék ötre jönni, ők addig vannak kifizetve, anyuka int a fejével, hogy azt majd ő elintézi, a pénzre ne legyen gondjuk, de aztán aggodalmában persze mégis beállít már öt előtt öt perccel, mint az összes többi szülő.

Ákos már itt azt fontolgatja, hogy ez lesz az utolsó alkalom, a kvázi hattyúdala, hogy ő most még egyszer, utoljára, de aztán soha. Ennyit még ez a kis pénz sem ér meg (pedig még el se kezdődött az egész), és akárhogy is, bármily szomorú is kimondani, Edina sem. Már úgylis korábban elhatározta, hogy ma, ha ezt az egészszet letudták, meghívja valamire, aztán dülőre viszi a dolgot, pláne így, hogy utolsó alkalom, ez azért is jól jön ki, mert így olyan helyzetbe hozza magát, hogy nem halogathatja tovább és kész. Mire mindent végiggondolná, a gyerekek már az ebédlőasztal körül ülnek, mindenki felcsákózva, izgatottan, tátott szájjal nézve a Pocahontas-filmből ismerős képeket, igazán ideje kezdeni, már Claudia is itt van, elvégre is most csak úgy, épphogy belesandított a kazettába, amúgy is fejből tudja már a *Pocahontas II – Journey to a New World* című rajzfilmet, oda és vissza, főcímetül, stáblistástul.

Sziasztok, én Ákos vagyok, ő meg itt Edina. És hát „azért gyűltünk itt most egybe” (leesik: egyetlen gyereknek), hogy

megünnepeljük Claudia kilencedik születésnapját! Hát, kislány, lassan kezdhetsz dolgozni az emlékirataidon (érti a poént: egy gyerek, ugyanaz). Jaj, Ákos, hagyd már őket (mit csinálsz már – súgva), gyerekek, ez ma egy nagy-nagy Pocahontas-buli lesz, ugye milyen jó (igeeeeen – egy híján minden gyerek). Na akkor először is mindenkinek elkészítjük az indiánfestést! Na de Edina, előbb nem az uzsonna? Ó, tényleg, én csacsi, hiszen az uzsonnáról majdnem megfeledkeztem, csicsergi a lány füligérő szájával, ennek tuti sok testvére lehet, gondolja Ákos, ha ennyire át tudja élni ezt a baromságot, neki már az is nehezére esett, hogy ezt az egy sort betanulja, szíve szerint egyszerűen csak megkérdezte volna a kölyköket, hogy: kaja?, utána meg a maga részéről rendelt volna egy pizzát és elővette volna a biztos ami biztos alapon magával hozott szakirodalmi szöveget. Még csak másodévesek Edinával, de neki már megvan a szakdolgozati témája, büszke is rá, hogy a filmekből ismeretes, örült professzorokra hasonlító, cipollai ravaszságú (régi magyaros) leendő témavezetője felfigyelt rá. De persze minden hiába, most nem ér rá ezen mészárolni, a parádét vezényelni kell.

Még mielőtt mindenkit kifestünk indiánnak (juhúúúú – kiv.: egy gyerek), kérdezzetek, ha van mit, veti oda Ákos kicsit flegmán. Edina szúrósan ránéz, hogy miért nem bír ma magával, ez sem volt megbeszélve, micsoda hülyeség már az, hogy kérdezzenek, ez nem valami értekezlet, mégis miről lenne kérdésük, a szendvicsek utáni fagyiról vagy a BUX index jelenlegi állásáról, jézusom, sóhajt befelé értetlenkedő tekintettel Edina, de azért halványan el is mosolyodik, hogy Ákos micsoda egy bumfordi alak, valamilyen szinten azért egész helyes, ahogy ilyen komolyan veszi a gyerekeket. A gyerekek viszont nem váltják be a hozzájuk fűzött reményeket, csak ülnek és bámulnak rájuk tátott szájával, az egyik a körmét rágja, a másik az orrát túrja, kínos csend. Aztán egy kéz a magasba lendül, háhá, csillan fel Ákos szeme, mégis csak, pláne, hogy ez ugyanaz a kisfiú, akinek leesett az azért

gyűltünk egybe, Edina meg nem is hisz a szemének, hogy tényleg létezik ilyen lény, ilyen valószerűtlen emberi konstrukció, ami kilencévesen, egy születési zsúr kellős közepén, fején zöld csákoval, előtte pocahontasos papírtányérral most valóban képes jelentkezni, még hozzá mutató és középső ujjait felemelve, *hivatalosan*, ahogy az iskolában is szokás, nem, hát ilyen tényleg nincs, vagy mint a viccben a parasztbácsi a zsiráffal: ilyen állat pedig nincs. Ákost is kicsit meglepi a dolog, de azért odamegy a kisiúhoz és – arra számítván, hogy annak „pipilni kell”, vagy már, nos, túl is van rajta – hangját tapintatosan eleve lehalkítva megkérdezi: igen? És a kisiú jelzi (hasonlóan tapintatos hangerővel, úgy, hogy épp csak két asztalszomszédja hallhassa, miről is folyik a diskurzus), hogy amennyiben Ákos, ugye jól emlékszik a nevére, – Ákos, mint aki életében először lát civilizált embert, bólint, igen –, tehát ha Ákos igényt tart rá, ő, a kisiú szíves örömet segítené a munkáját némi, nos, hogy is mondja, adott esetben érdekes, személyes jellegű háttérinformációval. Ákos nem tudja, hogy röhögnie vagy hüledeznie kéne előbb, végül, maga sem érti, miért, egyiket sem teszi, inkább csak biccent, hogy a kisiú mondja csak, ő a maga részéről természetesen igényt tart minden tudnivalóra. Nos, még másodikban mi a Claudiával szerelmesek voltunk egymásba, mondja a kisiú amúgy hetikén, félvállról, de aztán, itt picit elakad, arcán egy pillanatra valami nosztalgikus borongás suhan át, mint ha még bele sem gondolt volna, miért és hogyan történt, de aztán ez, hogy úgy mondja, véget ért, de, teszi hozzá sietve, a barátság, mint Ákos is láthatja abból, hogy ő, a kisiú is megjelent itt, végül azért megmaradt. Ákos még mindig nem röhög, lassan tényleg nem érti, miért is nem. Természetesen, teszi még hozzá a kisiú, ezt csak úgy megemlítette, nyilván nem lényeges tudnivaló, amit az imént elárult, csak gondolta, *nem árt*, ha Ákos ilyen részletekkel is tisztában van. Ákos bólint, hogy köszöni, és mint akit megbabonáztak, visszamegy Edinához. Még valakinek kérdése esetleg?

érdeklődik immáron sokkal bizonytalanabban, még mindig a sokk hatása alatt. Újabb kéz lendül a magasba, azaz ugyanaz, másodszor. Ákos a mai nap folyamán már sokadszor érzi, hogy sürgős szüksége támadt egy felesre, de azért erőt vesz magán és újra odamegy a kisfiúhoz. Az most arról számol be, hogy az imént fel vélte fedezni az egyik dekorációs elem alatt egy Batman-poszter csücskét, amennyiben nem téved. És ezen a ponton kívár, megerősítést kér Ákostól, hogy valóban nem téved-e. Ákos falfehéren bólint, hogy valóban. Nos, csak emiatt bátorzkodna érdeklődni, hogy ezek szerint ők (már hogy Edina és Ákos) Batman-bulikat is szoktak-e szervezni? Szoktak, bólint Ákos, meg még rengetegfélét, mikor mire van igény, de ez a Pocahontas-őrület mostanában a legmenőbb, feleli, teljesen megfélelve arról, hogy épp kivel, hol és miről beszélget, ühümm, mereng el a kisfiú egy pillanatra, mintha csak azt mondaná, hogy ő sem érti ezeket a mai gyerekeket, mit esznek ezen az infantilis és primitív mesén, a biográf tények ily nagyfokú figyelmen kívül hagyásán, a giccses előadásmódon, a valószínűtlen és sablonos karaktereken, esetlen narratíván, satöbbi, satöbbi. Majd szinte egyszerre eszmélnék föl gondolataikból pár másodpercen belül, a kisfiú bólint, hogy köszöni, értette, mintha csak azt mondaná, de most hagyják is ezt, érti, Ákosnak jelenleg fontosabb elfoglaltsága van, ezt a részét majd megtárgyalják máskor egy sör mellett.

Ákos pedig megérti végre, mi baja ezzel a gyerekkel. Ismeri. Ismeri, méghozzá mindennél alaposabban, nemhogy rosszpénz, vagy saját tenyere, annál is sokkal mélyebbről, zsigerileg, belülről ismeri, sejtről sejtre. Már a röhögéskor és a nemujjongáskor gyanús volt neki és már akkor ki kellett volna szúrnia a szemét, hogy az odáig szemmel láthatóan feszengő és unatkozó kiskölök egyszerre hogy felélénkült, amint jelentkezni lehetett, amint fel lehetett őt szólítani, igen, ilyet látott már egyszer. Csak azt gondolta, teszi hozzá fejben, még mindig értetlenkedve, kissé akadozva is örök és

vég nélküli belső narrációjában, azt gondolta, hogy ezek azóta már kihaltak. Ezek, azaz mi. Hogy ő volt az utolsó.

Igaz, Sziránó is valami ilyet érzett aztán évek múltán, mikor valami lányra vártában, meredten fikszírozni kezdte egykori iskoláját, a viccek vicce, hogy Ákossal életükben először és utoljára ekkor látták újra egymást, de már egyikük sem ismerte fel a másikat, nemcsak az eltelt évek, és – mindkettőjük esetében – a fontos arcok, nevek és személyes emlékek hosszútávú megjegyzésére való totális képtelenség miatt, hanem mert akkor mindketten épp vártak valakit.

Ákos például történetesen Edinát, akit ekkor, úgy öt évvel a Pocahontas-buli után jutott eszébe újra felhívni, hogy mióta nem beszéltek már, pedig amúgy lenne miről, és végülis találkozhatnak, mondjuk itt és itt, Edina pedig, bár tagadhatatlanul meglepte a hívás, ez hallatszott is a hangján, azért beadta a derekát, de aztán, mikor Ákos és Sziránó felfedezhették volna egymást egy partnerére (látszólag) hiába várakozva ácsorgó ötszög pontjaiban, még mindig nem jött a lány, így Ákos sem ért rá ezen – vagy bármi máson gondolkodni, csak azon, hogy úristen, felültették, meg hogy ki az a franciás szépség ott szemben.

Ekkor viszont még csak nézi a kisfiút, ahogy az a hangjában némi fojtott ingerültséggel *még fél perc türelmet* kér a fél ötkor érkező nagymamától, odamegy Edinához és udvariasan megkéri, hogy legyen szíves, segítsen eltávolítani, így mondja, eltávolítani az arcáról ezt itt (értsd: az indiánfestést). Miért, kérdezi tágra nyílt, őszintén értetlen szemekkel a lány, hát nem az a legmókásabb az egészben, hogy így mehettek haza az utcán? Sziránó már csak ennek a lehetőségtől is belülről borzong egy pillanatra, szájszeglete is megrándul a gondolattól, hogy ő így menjen ki emberek közé, a nyílt utcára, majd – tekintetéből legalábbis úgy tűnik – komoly önfegyelmet gyakorolva csak annyit felel: *bizonyára van, aki nek igen*. Edina úgy érzi, helyesebb, ha ezen a ponton nem firtatja tovább a dolgot, és világszép arcán őszinte sajnálko-

zással kézenfogja Sziránót és viszi ki a fürdőszobába, ahol némi langyos víz, majd egy kis aceton segítségével lemossa ma esti mesterművét, a legjobban sikerült indiánarcfestést. Ennél jobban jelenleg, gondolom, nem megy, kérdezi a kisfiú, hangjában keserű tárgyilagossággal és elnéző beletörődéssel. Hát, drágám, én megpróbálhatom, de úgy látom, a nagymamád már nagyon szeretne indulni. Pedig olyan kár, még csak fél öt van. Hm, bólint Sziránó, ez esetben köszönöm. És szia, teszi még hozzá.

A fürdőszobából kiérve, elfelé menet még biccent Ákosnak, a gyerekeknek nem is köszön, azok meg nem veszik észre, hogy már megy, mindenki önfeledten játszik és torkaszakadtából üvölt. Minden fiú törzsfőnök (kivéve szegény Bélát, őt már az elején megskalpolták), és minden kislány Pocahontas legjobb barátjánője, elvégre is ezen a napon Pocahontas csak maga az ünnepelt lehet, így illik. Sziránó még egyszer visszaneéz Ákosra, akinek most épp azon jár az esze, hogy Edina milyen gyönyörűen biggyesztette cseresznyeszép ajkát, ahogy csodálkozva-sajnálkozva Sziránóra nézett az előbb, úgyhogy egyrészt ma este tényleg le is kéne itatni, másrészt meg ezt a nőt tényleg nagyon nem. Na most mi legyen?, néz a kisfiúra, az meg megvonja a vállát, hát most én tudjam?, feleli a tekintete és a nagymama oldalán kilép a faltól falig Pocahontasban díszelgő lakás ajtaján, fél órával a buli vége előtt.

Állomás

A beszélőnek semmilyen szándéka nincs, a hallgatót mégis asztalhoz ülteti.

Minden kérdés és válasz előre kidolgozott,
egyformán könyökölnek és elszívnak egynéhány cigit,
később autóbuszra szállnak, útközben minden a terv szerint
halad,
azután a jármű lassítani kezd, megáll, és ők leszállnak,
a nyílt állomáson bármi megtörténhet, de annak
mindketten csak töredékét hiszik.

Manzárd

A zavarás titka az, hogy nem akarom hallani a hangokat,
amiket szándékosan áll kiadni.

Jelentkeztél volna korábban, most már türelmetlen vagyok.

Saját döntéseimnek sem lehetek ura,
hogyan tudnálak téged figyelembe venni?

Otthonom a könyvek és az éjszakák.

A manzárd az, ami, és egyetlen lakója vagyok

Walzer

A szétlőtt házak nyugodt arcai, és folyton száradó kezek:
minden bizonnyal a városról beszélsz, miközben
 méregetem versenysúlyodat,
görbe lábaid magukkal ragadtak: írd fel egy nevet a
számlatömbre,
amit magamban mondogathatok.

Becsuktál a mosdó és a széksorok közé,
az ajtón tulajdonképp miért dörömbölök?
Elszívtam egy doboz cigarettát, krákoztam, ha vendég
érkezett,
bútora lettem otthonodnak és nem bérlője, amit magamnak
köszönhetek.

Állíts fel, ha feldőlök, töröld meg homlokom!
Végignézem itt, ahogy megöregszel, és boldog vagyok,
mert sötétedben bárszék, végre magam lehetek.

A Repülő Emberek

Buñuel a mamutfenyő tetején dobol,
egyik kezben borotva, a másikban
félhold, zsákból önti le az időt,
mialatt Dalí hátrakötött kézzel
áll Csontváry utolsó városa előtt.

Kerouac egy percet sem aludt egész
életében, Bukowski még fel sem kelt,
Sartre kávéscsésze mögül egyezkedik,
könnyen szökken a Halál, és a kis
fehér kertkapura nyomás nehezedik.

Hendrix Chopin ölében zokog, áldás
öregnek lenni, mozgolódás, és mégis
megindulnak a mezők és a hegyek,
kamasz áll háttal a szűk sarokban,
Tarkovszkij kopott tükrében üzenet

Ginsbergnek: „fényes szelek közt
üvöltés, ha meghallod, bűgőcsiga”
Jancsó és Kuroszava lovon a tenger
felé, Ady vesszőt tesz, elégia.

Templomok eladók

Szépen kérlek,
 lefekszem az öledbe, te meg azt meséled,
 hogy barna zakós fiatalok vesznek körbe
 táblákkal, „ennek a generációnak nincs mi
 ellen lázadnia”, a plafonról lógó kerub
 simogatja az arcod, de az anyák máshova
 vágynak, van, aki műanyag játékvárakat
 eszik, van, akiét fekete autóban koporsók
 viszik kutyák elmosott jelölésű nyári
 estjében, van, aki egy társasjáték műútján
 lépked és épp ő jön, beláthatatlan kanyar
 következményekkel, mit jelent az, hogy
 benyomást tenni nőre, osztályfőnökre?

Hogyan tudnék
 csalni, ha semmi nem igaz? Tintába ömlök,
 közelhajolok a fejéhez, hallom a gondjait
 és gondolatait, csak a szívét nem, nézd, a
 Repülő Emberek már rég elmentek, csak az
 árnyékuk maradt ott a folyókon, nyitott egy
 soha be nem zárt zárójelet és úgy szerette,
 mint a pohár vizet a gyógyszerei mellé,
 csak elfogadta, hogy van, és ez így mű-
 ködik, talán így a legegyszerűbb. A megyé-
 ben templomokkal kereskednek rosszak, de
 a végén úgyis csak a szemöldökünk görbít-
 jük mind, épp most karcolódik meg csodás
 létezésünk és fodrozódik tovább az
 örökkévalóság táncmezein.

Az emlékek aztán
fehér kocsiba szálltak és kilenc előtt pár
perccel sárgán fordultak bele a sarkon álló
kékségbe, majd a magukból kiszakadó rész után
hamuzva többször néztek vissza, mint ahány-
szor emlékeknek illik, nálam rozsdás szög, náluk
száraz falevél maradt, még az este megoldódott
az öngyújtók eltűnésének paradoxona és az, hogy
mind úgy éltünk, amilyen pózban aludtunk. Az
éjjél utáni magányos buszokra pedig érzelmi
üresjáratként hivatkozik azóta a szakirodalom.

Szeretkezés egy léggyel

Rudas Attilának

Érdekes, hogy életben vagy egy
ilyen december huszonkilencedikén,
nem sikerülnek a magasságok, vagy
csak a mélységeket céloztuk meg?

Senki sem haragszik, hat hitvány perc
az élet, a nyolc centi szerelem, egy
helló, hét főn bűn és tíz perc szalagos
parancsolat, én elmegyek, csak adjátok

vissza azt a kilenc hónapom ott, ahol
régén a negatív számokkal játszhattam!
Csak az öreg fekvő nyolcas maradt
meg azokból a ragadós időkből.

Rövid, gyors és hangos, mint éjjeli
portást, ringat a hosszú, néma csönd.
Nem hinném, hogy férfias voltam,
de mégis mennem kell tovább

be a sűrűbe, a sötétbe,
közelebb a csillagokhoz,
a fák gyökerei ma tizenkét
méter magasan lebegnek.

Az egyiken ül a macskám
és ma sem jön haza: nem
tud aludni, azt mondják az
öreges, halálszagot érez.

És én azóta minden éjfélkor
langyos tejet öntök közömbösen
köhögő öregecske városom
törött macskaköveire.

Hátra, le, kisütés

Kicsengettek. Tapétával kötött tankönyveimet Lakers-logós, lila Budmil hátzísákomba gyűrtem. El nem fogyasztott citromos teámat meg – valami zsigeri praktikusság okán – a külön álló zsebbe pakoltam, ahol az elfogyasztott tizóraim okozta úr tátongott. Így, ha a nagy sietségben el is mulasztottam volna az üvegre csavarni a kupakját, csupán a nyugati parti alakulat arannyal hímzett címere látta volna kárát óvatlanságomnak. A társadalomban elfoglalt helyem legfontosabb – és a diákigazolványomon kívül egyetlen – iratát, az üzenőfüzetemet azonban nem fenyegette az elázás.

Nevezett, szüleim és tanítóim között létesült papír alapú forródrót ugyanis az iskolatáska felső, elcipzározható részében volt. Épp egy jó nedvszívó tankönyvrétegre a teától. Mindezt persze akkor és ott nem gondoltam végig. Helyette az üzenő közvetlen közelében pihenő, műbőrből készült, zsebpénztől duzzadó, beige-barnás pénztárcám járt az eszemben. Száz közül is felismertem volna, hisz egy Slavia 630-as lépuskából kilőtt, eltévedt lövedék szaggatta meg. Céllövöldés volt. Unikális formája miatt egy bélyeggyűjtő bolondult volna érte. A tartalma engem momentán jobban érdekelt. Igen, a pénz egyben volt. Hála az áldozatos mig-nonböjtnek, újból összegyűlt az 576 Kbyte magazin ára. És ezért volt fantasztikus érzés, hogy végre kicsengettek.

Kompjúterünk ugyan nem volt, ám cimboráimmal együtt fontosnak éreztem, hogy hónapról hónapra értesüljek a legújabb fejlesztésű számítógépes játékokról. És az „öt-hetvenhat” – mi, vásárlók csak így neveztük – pontosan ezt kínálta. Félszáznál is több színes, csillogó papírra nyomott oldalon. De nemcsak tájékoztatott, hanem kanonizált is. „Ennek a szimulátornak 91 %-os az irányíthatósága” – idéztük elképedve. „Annak a repülősnak meg csak 65 %-os a grafikája”

– hüledeztünk, noha ennek nyilvánvalóan nem volt semmi értelme. Számunkra meg aztán pláne, akik kizárólag annyit láttunk a játékokból, amennyit a jótékony szerkesztő – éppen a magunkfajta kedvéért – a szöveg mellé képek gyanánt betördelt. Képzletben viszont könyörtelenül irtottuk az el-lent. Megjártunk minden ütközetet Trójától Pearl Harborig, Monzában pezsgőt locsoltunk a pixeles közönségre, a prérin vasútvonalat építettünk, a világűrben fel-alá repkedtünk. És ez így volt szép. A szemünk nem romlott a monitortól, a fantáziánk viszont napról napra javult. S az újságban közölt titkos kódoknak hála, egy tökös főellenséget, vagy akár egy egész nemszeretem küldetést is lecsalhattunk, képzeletben. Sőt, az sem volt ritka, hogy életerőnket, üzemanyagunkat, lőszerünket fogytán érezvén hangosan kimondtunk egy betű- vagy számsort, hogy aztán a többiek elismerő biccen-tésére minden egyenesbe jöjjék. Bravúr úgy geeknek lenni, ha csak hírből ismered az 'ON'-gombot, nekünk talán mégis sikerült.

Játékokat testközelből akkoriban csak úszóversenyek alkalmával, a szottyadt pogácsával és vizes műanyag szé-kekkel felszerelt büfékben láttunk. Játékgép formátumban. Az üzemeltetők a kötelező flipper mellé rendszerint egy verekedős szimulátort állítottak. Szinte retinánkba égett a vérvörösen villogó 'insert coin(s)' felirat, amit a legvadabb mozdulatokból összevágott demo kísért. És mi be is dobtuk az érmét. Ám gyakorlatlanok lévén jókora verést kaptunk a mesterséges intelligencia mozgatta harcosoktól.

A kezdet kezdetén jó volt nekünk a Streetfighter is, de rá kellett jönnünk, hogy azért a Mortal Kombat az igazi. Sö-tétebb felhők, szigorúbb tekintetek és a kivégzések. Szóval a „Mortál”. És a Mortálhoz fűződött az öthetvenhat legna-gyobb dobása is. Az újság mellékleteként fakultpiros, félbe hajtott cheatfüzet jelent meg. A Mortál második részének kivégzéseit tartalmazta. Minden sora aranyat ért. Ezért az ereklyéért indultam hát akkor, mikor végre kicsengettek.

Nem mondanám, hogy egyszerű volt a dolgom. Mindezt ugyanis jó előre beharangozták, ezért tartani lehetett attól, hogy hamar elkapkodják az újságokat. A sulihoz legközelebbi trafikkal ezért nem is próbálkoztam. Felesleges lett volna. Helyette egy távol eső bódéhoz siettem. Volt. Benne a kivég-zéskotta.

Abban a hónapban szerintem ember nem akadt, aki módszeresen végiglapozta az újságot és eltűnődött a grafikák, meg a kezelhetőség százalékosításán. Az olyan lett volna, mint a Disney alatt megkérdezni, hogy mi megy a másik csatornán. Abszurd. A Mortál mindent vitt. Attól fogva mindenhol velünk volt a karakterek skiccelt másával díszített, speciális mozgások varázsigéit rejtő breviárium. Szagos tollal, kitépett füzetlapokra másoltuk a hermetikus tudást, a lányoknak szót sem szólva minderről. Úgy sem értenék. Órák alatt papírzsebkendőkön csúszlattunk oda egymásnak egy-egy billentyűkombinációt, s mivel a smiley meg a lájkolás akkor még ismeretlenek voltak, hát bólintással ismertük el a hibátlan repetíciót. Ez volt a mi kis morzeábécénk. Napok alatt bevágtuk Liu Kang biciklirúgásának, Raiden elektro-sokkjának, Johnny Cage tökön ütésének kódját. Igen. Azt, amikor lemegy spárgába...

A füzet az öltözőben is téma lett. Edzések alatt ugyanis elég idő volt fejben verekedni. Ha a főellenséggel birkóz-tál, megszűnt a tréning monotoníája. Egy alkalommal aztán Janó bejelentette, hogy megvan nekik a játék. Csak így. Meghökcentünk. Arra gondoltunk, ez a fiú leússza velünk a penzumot, lezuhanyzik, megtörölközik, felöltözik, hazamegy és bekapcsolja a gépet. És rajta van a Mortál 2. A játék, amit mi naphosszat játszunk fejben, de igaziból talán egy kicsit jobb lehet. Tévedtünk.

Janót digitális Kánaán vette körül. Volt például rádiós walkmanje, meg Game Boya is. Igaz, versenyek alkalmával mindig más játszott vele, mert szendvicset, tusfürdőt, csokoládét, Olympos üdítőt, vagy ezek tetszőleges kombinációját

kínáltuk fel neki egy fertályórányi máriózásért. A kuncsor-gókat Janó az erőssorrend, az ellenszolgáltatás, meg a szim-pátia koordinátaival megadható bonyolult grafikon alapján rangsorolta. A legkisebbeknél rendszerint lemerült az elem. Janónak Tupperware-műanyagba csomagták a szenyáit, míg én világ életemben alufóliás voltam. Janó mindig az aktuális Air Max modellt viselte és módszeresen szét is rúgta pár hónap alatt. Innen tudtuk, hogy valójában nem is olyan jó csuka az. Most meg ez a Mortál.

Így hát mindenki Janó születési buliját várta. Hideg számításból. Tudtuk jól, hogy ott, ha csak néhány percre is, de módunk nyílik kipróbálni a Mortált. És eljött végre. A Bburago modell mellett szatyromban figyelt a cheatfüzet is. Mondtam, hogy azt nem ajándékban hoztam, csak úgy. A szendvicsen Zala felvágott, reszelt trappista, a tojáskarika közepén pirosarany-pötty. Árnyalata kísértetiesen hasonlított az újságban látott „*Round 1. Fight!*” feliratra. Úgyhogy az étel iránti lelkesedés ezúttal nem Éva néninek szólt. A számítógéphez a tortán, a gyertyafújáson, a kölyökpezsgőn meg a kézmosáson át vezetett az út. Az egyenlet ismeretlenje Gábor volt, Janó testvérbátyja, a PC tulajdonosa. Kamaszos pökhendiségével nem egyszer hiúsította már meg, hogy mi, kicsik a géphez ülhessünk. Ám most mégiscsak az öccse születésnapja van - gondoltuk. És igazunk is lett. A monitor lassan melegedett, a rendszer mai fülnek elképzelhetetlen kattogások közepette állt fel. És Janó a DOS-ban határozott entert nyomott. Neki ez mindennapos rutinen volt, számunkra viszont az örökkévalóság élénk kék háttérű tornácán elsúgott bebocsátó ima.

A leírás alapján jó előre elképzeltük, hogy milyen kezdő-kép fogad majd. A játék gyártójának emblémáját is ismertük már. Ám a karakterválasztó ablaknál furcsa érzés fogott el. Tényleg a Mortál 2-vel fogok játszani? Liu Kangot választottam. Ugrándoztam, kapkodtam, nyomkodtam én amit értem, de a tűzgolyó sehogysem jött össze. De nem csak nekem

nem. Dani se tudott fagyasztani Sub-Zeroval, meg Tomi se szórta a villámokat Raidennel. Hiába mondtuk fel hibátlanul a speciális kombinációkat, a küzdelem hevében újra és újra elvétettük őket. Ujjaink megbotlottak a billentyűkön. Amíg a nyilakat kerestük, az ellen jókora támadást vitt be avatárunk gyomorszájába. A monitortól távol könnyű volt szájalni, hogy hátra, le, kisütés. De a képernyővel szemben? Pedig hát miféle szülinap az, ahol még egy ócska teleport sem sikerül? Nemhogy egy kivégzés. Márpedig mi aztán nem a dobostortáért jöttünk. Megkértük hát Janót, a Mortál avatott mesterét: mutasson be néhány klasszikus mozdulatsort. Az ünnepelt kis kéretés után, jól látható fintorral helyet is foglalt a forgós székben.

Persze egy kivégzést rendeltünk tőle. Azt, hogy hátra, le, kisütés. Azt, aminek hatására a győztes megroppantja ellenfele gerincét. Janóban benne volt a lezserség, a bizonyítási kényszer, meg a virtus is, hogy ezt aztán simán beviszi. Ilyenkor garantált a betli.– *Hát jó, mindig azért nem sikerülhet*– tártá szét karját. Mi megszeppenve, megértően bólogattunk. Hogy is sikerülhetne minden alkalommal ez a bonyolult billentyűsor, hátra-le-kisütés? Kortyoltunk a Zupból, markoltunk a chipsből és kértük, hogy tegyen még egy próbát! Na, akkor összejött. Rohadt bénán nézett ki. Én olyan 55%-ot adtam volna rá. A katarzis elmaradt. Ahogy harcosban a gerinc, úgy bennünk is eltört valami. Mi nem így képzeltük. Százfélén, de így nem. Leszegett fejjel mentem haza és mikor anyáék kérdezték, hogy milyen volt a szülinap, csak megvontam a vállam. Aztán már sosem játszottunk fejben Mortált. Nem érte meg.

VIZSGAIDŐSZAK?

SZAKDOLGOZAT ÍRÁS?

DIÁKMUNKA?

**Van megoldás
a grafomániára!**

Tízből kilenc író ezt ajánlja!

Kisült-e már?

Vass Norbert: Hátra, le, kisütés

Az Ex Symposion *Rendszer-váltás gyerek szemmel* száma jut eszembe, ahogy a könyvtárban lapozgatva arra gondolok, nem egy visszaemlékező szerző alig idősebb nálam. Mégis, most *visszaemlékezik* arra az évre, amikor születtem. Aztán már ott tartok, hogy én magam is emlékezem, ha nem is arra a bizonyos nyolcvankilences évre, hát az utánajövőkre. A hangsúly az emlékezésen.

Ahogy a tévés történelmi riportokban a még utolsó pillanatban mikrofon elé rakott nénik és bácsik vallomásaiban, nálam, nálunk (apokrifos emlékezők, mondjuk) is kissé párás már a tekintet, sőt, réved. Mi ez az édeskés mellékszöveg a hangban? Mi ez a vágyakozó borzongás? Az nem lehet, hogy az ember ennyi idősen (huszonévesen) már nosztalgiázzon. Vagy mégis?

Vass Norbert *Hátra, le,*

kisütés című szövegével kapcsolatban kétszeres elfogultságról is be kell számolnom. Egyrészt, mivel már szöveg-mivolta előtt abban a szerencsében volt részem, hogy amolyan igazi, sör mel-lé való anekdotaként hallhattam (– *Norbi, ezt írd már meg. – Lehet, hogy meg is fogom.*), hogy aztán a szerző felolvasásában találkozam vele először igazán, irodalmi szöveggént, – méghozzá minden szükséges nosztalgikus kellékkel felszerelve, a párás tekintettől az ellágyuló hanghordozásig bezárólag. S most ezúttal már az olvasás pillanataiban elmondható: a szöveg minden esetben magával ragad.

Mindazonáltal nem ártana végre megmondani, hogy egészen pontosan mi olyan jó ebben a szövegben. Vass Norbert finom humora, ön-, de nemcsak önironikus, elegáns sorai már alapos szerzői rutint sejtetnek maguk mögött, az elbeszélői hang magabiztos, és a történethez éppen illő (könnyed, szellemes). De hát akkor történet? Memoár vagy novella?

És ha már itt tartunk, mire fut ki? Mert, hogy a valóság gyakran nem olyan fantasztikus, mint a képzelet, már a *Hátra, le, kisütés* nélkül is tudtuk. Van-e a nosztalgián és a szöveget lecsupaszítva kapott tételközhelyen kívül itt még valami? A kérdés korántsem mellékes vagy csak retorikai, a tét igen komoly. Adott ugyanis egy szemmel láthatóan jól író szerző, már önnön nosztalgikus minőségével is erőteljesen hatni tudó szöveg, és mi még?

Vass Norbert stílusa korrektségében elegáns. Ahogy azt már korábban közreadott szövegeiben (*Nem vénnek való - Apokrif Online*, 2009. jún.; *Gitárok könyve - Apokrif*, I./2.; *Jelentés - Apokrif*, II./2.; 2009. július 22 16.43 *cyc14 írja - Apokrif*, III./1.; *A Gyuláék - Apokrif*, III./2.) is tapasztalhattuk, ezúttal is jönnek a divatszavak és a szépirodalmi regiszterből többnyire kilógó megfogalmazások, nevek, márkák, idegen kifejezések, mint: Lakers, Budmil, geek, meg hát persze: 576 Kbyte, Streetfighter, Mortal Kombat. Vass Norbert narratív ele-

ganciájának egyik eredője minden bizonnyal ez: a forró kása nem kerülgetése. Hogy mi magunk is divatszóval éljünk, stílszerűen: bevállalja e kifejezéseket, nem *egyik és másik számítógépes játékról* beszél, nem magyarázza a geeket gyógyegérnek (pláne gyíknak), de még a szenyát is szenyának hívja. Iskolás szlengben szól, holott elbeszélői pozíciója egyértelműen visszaemlékező, tehát az olvasó joggal feltételezhetné (várhatná el), hogy a narrátor már *kinője* tizenéves kori nyelvhasználatát.

Vass Norbert, a szerző azonban (és erre szolgálnak például a fent sorolt címek) csak azért sem növi ki viselt dolgait. Innen érthető meg talán, hogy mivel több ez a szöveg, mint holmi közönséges, nosztalgikus futam. Vass Norbert nem pusztán emlékezik, s ez által megjelenít és láttat, hanem konzervál is. Megszállottan ment, s ezt nem is muszáj átvitlen értenünk: nyomkodja a 'file mentése' gombot, hátha úgy marad valami helyreállítható, *hiteles* a gyerekkorból.

Nem emlék, hanem primer, jelen idejű élmény. Más írásaiban (eddig többnyire nem is az emlékezés, sokkal inkább a képzelet eszközeivel) is erre törekedhetett már.

Vass Norbert ugyanis rendkívül önző szerző. Nem foglalkozik az olvasóval, nem neki ír, nem is feltétlenül kíván *irodalmi élményt* nyújtani (s lám mégis teszi!), innen eredeztethető szövegei hányaveti(nek tetsző) hangvétele, illetve az a törekvése, hogy nemcsak szándékosan kerülí az *álszépirodalmi finomkodást* és az át- meg átesztétizált kifejezéseket, hanem ezek használatát már fel sem engedi merülni. Vass magának ír, egyes-egyedül magának, még hozzá önös érdekből: mintha szüksége lenne ezekre az élményekre.

Jelen esetben erre a minden keserűségét, szegénységét tekintve csalódásra ítélt álmodozásaiban, apró-cseprő módon mégis létfontosságú problémáiban is idilli gyermekkorra. Olyan közegre, ami nem a nosztalgikus hangnem, a párás szemmel láttatás eredményeként,

pusztán a festés által, utólagosan válik idillivé, hanem már önértékében az. Idill, pusztán a meglétéből fakadóan, mert ott (itt?) megtörténhetnek pont ezek, pont így, hogy van olyan világ, ahol *azért* lehet szar egy születésnap, mert „*még egy ócska teleport sem sikerül*”. „*Nem-hogy egy kivégzés*”.

Kérdeztük még az elejefelé, több formában is, hogy mi sül ki a fent vázolatkból. Mármint túl azon, hogy az olvasás során egyre inkább osztani kezdjük az elbeszélő vágyakozását az elmúltba. Túl azon, hogy elkezdenek visszajönni a saját emlékek is (holott még szinte nincs is honnan visszajönniük, oly közeliek). Túl azon, hogy egy kicsit mi magunk is belesajdulunk a tragikomikus végkifejletbe, nevezetesen, hogy a tökéletes Mortál most már mindig játszhatatlan marad.

És itt a csel. Merthogy ez a válasz: *ja, azon* kívül semmi. Soha nem is kellett több. •

Nyerges Gábor Ádám

Word-Art

Hraskó Nóra esete
az irodalommal

Meg is látszik rajta – jegyezte meg az ismert anekdotában Michelangelo Vasarinak a római *Cancellariában* található *Sala dei Cento Giorni* freskóiról. Az ifjú művész azzal kérkedett, hogy mindössze száz nap alatt készítette el művét, Michelangelo viszont legendásan lassú művész hírében állt. A művészet történetében mindig jelenlévő kettősség gyakran alkalmazott jelzőként sokat elárul az adott művészről. Hraskó Nóra, jelen kiadvány illusztrátora valamennyi itt megjelent munkájának elkészítésére kiemelkedően sok időt szánt.

Grafikusként elhagyja megszokott terepét, a papírlapot a képernyő váltja fel, ahol a *Photoshop* segítségével helyezi kontextusba skicceit. A program a művész kezében az alkotói folyamat médiumává lép elő, integrálva saját invencióját a metaadatok platformjába. Művei így ket-

tősséget mutatnak, a gyors, vázlatos grafikák elektronikus környezetbe kerülésük után többnapos cizellálással nyerik el végleges formájukat. Az alkotó számára újszerű metódus választását az *Apokrif* folyóirat megújulása indokolta.

Az illusztrációk – ezt már a borító kompozíciója is kiválóan példázza – enigmatikus, talányos jellegűek. Ahogyan a folyóiratban megjelenő versek, novellák, úgy Hraskó művei is aktív befogadást igényelnek, az alkotások többféleképpen értelmezhetőek, kinek-kinek mást jelenthetnek. Az alkotó több művészeti ág összekapcsolására tesz kísérletet: az irodalom okozta művészi élményeit a képzőművészet eszközeivel dolgozza fel. Inspirációit egyértelműen az irodalomból meríti, az olvasás okozta impulzusok, valamint az írás alkotó mechanizmusa egyaránt arra sarkallják, hogy képzőművészeti alkotások formájában képezze le azokat.

Valamennyi mű közös jellemzője – az irodalom épí-

tőkövei, a *betűk* gyakori alkalmazása mellett – az erős kontraszt, mellyel Hraskó azt a felfokozott állapotot érzékelteti, melyet az ember az alkotás pillanatában, vagy egy mű olvasásakor él át. A képek maguk is narratívák, bár nem egy konkrét történetet beszélnek el, sokkal inkább adott problémaköröket jelenítenek meg. Ezek egytől egyig a *poesia* aktusából merítenek, középpontjukban az *ihlet* áll. A *Költemény* fészek-hagyó madara – kitörve az emberi elmét magába záró kemény koponyából – szabad szárnyalásba kezd: ő maga az *ihlet*. A költői szikra hiányát jeleníti meg a *Múza*, akit bekötött szája megfoszt jótekingony tevékenységétől. A mű előképe lehet az a hellenisztikus *Múza-szobor*, melynek római, i. e. 130 körül keletkezett kópiáját a müncheni Glyptothek őrzi.

Az író és hősei viszonyát boncolgatja a *Kötelező*. A „teremtő kéz”, az alkotó szabja meg szereplőjének mozgásterét, „kötelezi” őt arra, miként cselekedjen. A *Tükörképen* az olvasó és a

szöveg lépnek interakcióba. Az irodalmi alkotások az olvasás révén a befogadó felé idomulnak, bár az olvasó nem feltétlenül önmagát fedezheti fel bennük, hiszen azok esetenként görbetükröt tartanak elé. A *Reklám* egy kedves élcelődés: címzettje konkrét személy. Nyerges Gábor Ádám ihlette ezt a művet, amely orvosságot ajánl a megszólított öndiagnózisként felállított grafo-mániájára.

Hraskó Nóra nem most először próbálta ki magát ebben a műfajban, ugyanis Palágyi László *Határon innen* című verseskötetét is ő látta el illusztrációkkal. Egyéni stílusát a pluralizáló médiumhasználat felerősíti, a viszonylag hosszú alkotói folyamat pedig teret nyújt neki abban, hogy mély értelemmel töltsen meg képeit. •

Kusler Ágnes

(F)eloldozás

Miklya Anna: *Eloldozás*
(Jelenkor, 2010)

Ez év nyarán jelent meg Miklya Anna *Eloldozás* című kisregénye a Jelenkor kiadó gondozásában. Mivel a szerzőnőt korábbról nem ismertem, elsősorban a könyv címe keltette fel az érdeklődésemet, melynek szinte biblikus hangzása olyan aszociációkat hívott elő bennem, mint a tragikum vagy a visszafordíthatatlanság fogalmai, ezért kezdetben nagy elvárásokat támasztottam a művel szemben. Amikor azonban kezembe vettem a könyvet és először elolvastam, szembesülnöm kellett azzal a problémával, hogy vagy az igényeim voltak túlságosan nagyok, vagy a szöveg nem kívánt még az enyéimnél valamivel alacsonyabb elvárásoknak sem megfelelni.

Általában nem szoktam különösebb hangsúlyt fektetni a könyvek borítójának tanulmányozására, itt azon-

ban érdemes erről is említést tenni, mert ez volt a regény-nyel szembeni gyanakvásom kiindulópontja. A borító jobb szélén látható összeölelkező szerelmespár képe ugyanis koncepciójában a lektűr könyvek borítóit idézi, ami persze alapvetően nem is baj, és én sem ezzel szeretnék most foglalkozni, de mivel úgy gondolom, hogy maga a regény is e műfaj felé közelít, fontosnak tartottam szólni a borítóról, mely ezt tökéletesen tükrözi.

Ha már ilyen korán elszóltam magam, ezen a helyen arról is beszélnem kell, hogy miért tekintem a regényt a lektűrhez közelállónak. Állításomat elsősorban a nyelvi-stilisztikai megformáltság egyszerűségére, következtelenségére és elmentmondásosságára alapozom, abból indulva ki, hogy a szöveg egyes szám első személyű és a regény végéig állandó elbeszélői pozíciója egy stilisztikailag egységes irodalmi nyelvet tenne indokolttá, ezzel szemben sokszor nehéz megállapítani, hogy voltaképpen ki beszél,

és ki az, aki olykor fölsejlik a szöveg mögött, és váratlanul más nyelven kezd el beszélni. Ez az ellentmondásosság már a regény első oldalán megmutatkozik. „*Mióta Csicsi meghalt, gondolkodom azon, mit jelent élni*” (5) – olvashatjuk a filozófiai töltetű kezdőmondatot, majd nem sokkal később a Csicsi temetésére igyekvő elbeszélő már semmi nyomát nem találja bármilyen

„*lófasznak, ami a halottakhoz tartozik.*” (5) Érthető, hogy ennek az ellentmondásnak – hasonlóan Bartis Attila *Nyugalom* című regényéhez – az a célja, hogy

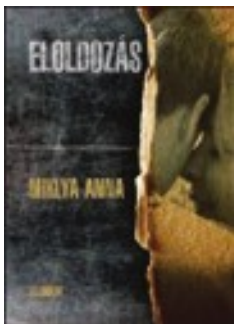
megfossza a halált a hozzá kapcsolódó liturgia minden szentségétől, és a maga profán, hétköznapi voltában mutassa meg, de ez ilyen formában a már említett elbeszélői következetlenséghez vezet, mely egyébként a regény végéig megfigyelhető.

Az elbeszélői nyelv mellett az elbeszélői technikát is érdemes szemügyre ven-

ni. A regény szerkezetileg apró, néhány oldalas egységekből épül fel, melyek atemporálisan követik egymást, és időben az előbb említett temetés köré szerveződnek. A narráció szempontjából legérdekesebb és mindenképpen kiemelendő elem az, hogy a regény kezdete afféle pseudo-kezdet, mivel a Csicsi temetését elbeszélő első egységet egy

olyan követi, mely az előzőre reflektál, és annak hi-telességét vonja kétségbe: „*Az első mondatban biztos voltam. Nem mintha olyan nagy valami lenne, meg különben is, semmi alapja*

nincs. Dehogyan gondolkodom én az életről.” (10) Ebből az önreflektív részből derül ki az is, hogy voltaképpen miért íródik a regény. „*Hónapok óta kínlódom vele. Megírok egy oldalt, elolvasom, kitörölöm. Aztán kezdem előlről*” (10) – mondja az elbeszélő, Borka Janka, aki úgy érzi, mintha a halott férfi, Csicsi hangja folyamatosan azt motyogná:

„írnod kell rólam, írnod kell rólam, meg kell tenned, és kész”

(13) – és Janka meg is teszi, bármennyire is kényszerből történik az írás, melynek örökös felülvizsgálata és megkérdőjelezése állandó újrakezdésekhez vezet, szinte ellehetetlenítve ezzel az írás felszabadító, feloldozó aktusát. Feloldozást említettem, mert a kényszerű írás itt mint folyamat, vagy sokkal inkább mint út jelenik meg, melyen végighaladva Janka egyre inkább képes lesz majd szembenézni az általa szeretett férfi elvesztésének tudatával, illetve azzal, hogy mit jelent majd ezután élni, és hogyan lehet azonosulni a mindenkori „túlélő” magányosságával. Ez pedig egyrészt eloldozás, mint ahogy a regény címe is sugallja, hiszen Janka elengedi Csicsit, akivel egy soha ki nem mondott szerelem kötötte össze, másrészt feloldozás abban az értelemben, hogy Janka elfogadja, és a legjobb megoldásnak tartja az eloldozást, ezáltal pedig megszabadul attól a rengeteg haragtól és fájdalomtól, melyet a halot-

tal szemben érzett, amiért elhagyta őt.

Az *Eloldozás* tehát Janka gyászának története, és ennek a gyázmunkának a leírását tartom a regény legnagyobb erényének, de mégis hiába a tragikus és visszafordíthatatlan történet, a halál elfogadásának és az elbeszélő önmagával való szembenézésének szépen felépített íve, ha maga a nyelv valahogy nem akar ehhez az ívhez hozzásimulni, s mint a regény kezdetén, mindig visszahajlik, elkanyarodik valami egyszerűbb, valami hétköznapiabb irányába. Végül pedig, hogy én is egy hétköznapi példával világítsam meg és zárjam le mondanóm lényegét: valami olyasmi történik itt, mintha egy ízletes és igazán értékes vörösbor kólával próbálnánk meg fogyaszthatóvá tenni. Persze az már az én problémám, hogy tisztán szerettem a bort, ráadásul még az elvárásaim is túl nagyok. •

Radnóty Zoltán

Ölebnyi döglegyek

Nádas Péter, Szirénének
(Pécs, Jelenkor, 2010.)

Mikor először olvastam a könyvet, az anakronizmusra lettem figyelmes, amely az egész művön végigvonul. Megnyilvánul egyrészt abban, hogy a görög mitológiából ismert istenek és hősök cselekedetei, egymáshoz fűződő viszonyai, lelkiállapotai modern szemléletben értelmeződnek. Másrészt a mondák és a többé-kevésbé ismertnek mondható történelem eseményeit úgy emlegetik az egyes szereplők, mintha nem teltek volna el évszázadok például a trójai háború vagy a voronyezsi katasztrófa között. Nem is beszélve arról, hogy a görög hadvezérek mellett például a francia jakobinus diktatúra vezetője is színre lép a darabban. Ilyen szertelen nyüzsgésben, rendezetlen sokféleségben – hogy, hogy nem – az üresség érzése ragadott magával, mintha reggel épp

a metró felé igyekezve az ember egyszer csak megállna a tömegben és szembesülne a nagyvárosi káosszal.

Másodszorra olvasva a drámát ez a kép már rögtön az elején, az egész világra köszöntő *„háborús hajnal”* leírásánál eszembe ötlött, ahogy az emberek, avagy *„az éjszaka kétlábú rémei tébolyognak”* hármas csoportokban, *„a könnyű tengeri szél homokot seper az üres horizont felől”,* Boreas lélegzik át egy gótikus templom romjain, melyek közül *„ízekkel elteltten áradnak ki / ölebnyi döglegyek”*. Persephoné pedig így folytatja: *„nincs emberi hajlék, mely ne került volna / Hádés birtokába”*. Azaz beköszöntött az emberiség számára a világ vége, és így mindenkire az alvilág törvényei vonatkoznak: már rég odalett egyéniségük *„az éjszaka kétlábú rémeinek”*. Úgy tűnik, bizalmatlanságuk, reménytelen vágyuk a szeretetre, valamint erőszakra, gyilkolásra való kedvük egyszerre képezik bűneiket és büntetéseiket is. Saját hibáikból, istentelenségeik miatt szükségszerűen

jött el számukra a vég.

Az egész mű tulajdonképpen ezt az apokaliszt mutatja be nagyrészt Odysseus fiainak kalandjaiban keresztül, de mégsem a maga szörnyűségében. Egy rejtélyes, mindentudó elbeszélő tárgyilagos, olykor csipetnyi ironiával fűszerezett narrációja, a szereplőkkel, az eseményekkel és a körülményekkel szemben érzékeltetett közömbössége nem engedi az olvasónak (vagy a nézőnek) mindezt komolyan venni. Továbbá a mű világán kívül eső személyekhez, a dramaturghoz, a rendezőhöz vagy a világosítóhoz fűzött megjegyzéseivel, utasításaival – amellet, hogy ezek a szerző és az elbeszélő azonoságára csábítanak következtetni – egyben el is távolítja a befogadót a darab cselekményétől, leleplezve annak fikció voltát.

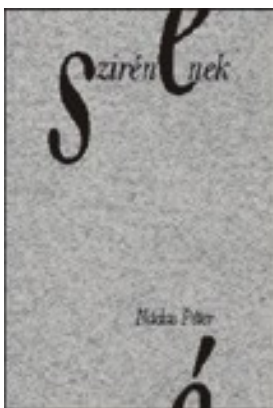
Érdemesnek tartom

szembeállítani ezzel az elbeszélővel a mű egyik főszereplőjét, Persephonét. Ő is csak kommentálja a történeteket, azonban nem funkciója, hanem a megírt forgatókönyvbeni tehetlensége folytán. Hádés fogóságában képtelen az eseményekbe avatkozni, csak végignézni tudja a hármas lelkek sorstragédiáját; de

átérezve ezt az apokaliszt, teljesen más módon és szempontból tudósít róla. Így mint mélyen együttérző „másodnarrátor”, ellenpólusa lesz az elbeszélő objektív nézőpontjának.

Azonban, mivel

ő is csak egy szereplő, nem kerülheti el azt, hogy az elbeszélő kommentárjainak tárgyává, és még a hozzá igaz csak közel álló Néreiseknek is pletykatémájává ne váljon. Így felülkerekedik a műben a távolból figyelő, mindent béka-egér harcnak látó és pellengerre állító nézőpont.

Ám nem egyedül e látásmód dominanciája miatt lesz szatirikus a mű. Minden szereplő már pusztán megnyilvánulásával nevetségesé teszi magát. Egyszerűen közönségesek (erre utal a mű elején levő jellemzésük: hármásával tébolyognak, nincs egyéniségük stb), és státuszukra nagyon is jellemző karakterjegyekkel bírnak. Nádas leleményesen karikírozza ki az emberi történelem tipikus alakjait, a földhöz ragadt Anyáktól és tivornyázó Fiaktól kezdve a politikai élet szereplőin (a Hadurakon és a Forradalmi bácsikákon) át a becsődölt haszonlesőig (Halászok) mindenkit: azt a világot, amelyben még mi is élünk. Az isteneket is efféle emberi tulajdonságokkal ruházza fel: Persephoné depressziós, Hádés alattomos és pedofil, Aglaopé (Persephoné lánya) pedig egy féltékeny hárpia, aki képes lenne megölni saját testvérét, amiért az elcsábította előle szíve választottját. Figyelemre méltó, hogy a karakterek „egyéniségét” vagy inkább tipikusságát sajátos

nyelvhasználatuk is tükrözi. *„Túlélők vagyunk. Nem azért, / baszd ki, mintha nem akarnánk, / de az a nagy büdös igazság, / hogy semmire nem gondolunk. Túlélünk. Ez nem jó nekünk, / baszd meg, / de a túlélő akkor sem gondol semmire.”* – mondják a Hadfiak kioktatva és kitartásra buzdítva a Fiaikat.

Berekesztve e rövid recenziót úgy gondolom, a *Szirénének* egy részleteiben módfelett változatos és gazdag „szatírájáték”. Nem könnyű a lényegét megragadni, mert féltő, hogy egy ilyen összegző leírás csak olyan megállapításokból állna, melyek már a darab első megtekintése vagy elolvasása után mindenki számára nyilvánvalóak. A fent említett erényein túl ez a nehezen értelmezhetőség az, amely arra csábíthatja a mindenkori befogadót – ahogy ezt velem is tette –, hogy többször is levegye a polcra Nádas Péter könyvét. •

Török Sándor Mátyás

A hontalanság lírai gyomor- görcse

Nagy Koppány Zsolt:
Amelyben Ekler Ágostra
– emlékezünk –
(Magvető, 2010)

A kalkulált jóléti emberélet felén (36) a festő és főhős Ekler Ágost egy erdőbe téved, ahol dolga végzése közben, kamion által elgázoltatik. Elmúlt életének szereplői és tárgyai pedig, a rá való emlékezés ürügyén éppen-séggel kizárólag magukról beszélnek. Az írásmű ön-maga alkotta belső logikájából következő, homályos história ez. „Könnyű más pecsével a sztrádára vizelni.” – jelenti ki megjátszott-kategorikusan, a szerző. Aki látszólagos szer-telenségén túl azzal is meg-vezet, hogy arra hívja olvasó-it: „együtt építsünk egy fasza, posztmodern, és rock and roll homokvárat itt, azaz az irodal-mi közterületen.” Holott nem a sokszor látott, széttördelt szerkezet, vagy az önmagát

felszámoló – szintűgy unásig ismert – posztmodern bú-jócska, hanem éppen a narrá-ciót formailag és tartamilag is átjáró bizonytalanság teszi izgalmassá Nagy Koppány Zsolt: *Amelyben Ekler Ágostra – emlékezünk* - című művét.

De elsőre ne lássuk meg ezt a szívdobbanásnyi fél-mondatokból elemi erővel felbuzgó érzést. Előbb te-gyünk úgy, mint Nagy Kop-pány Zsolt szeretné. Járjuk be a szerző által kijelölt utat. Hagyjuk, hogy orrunknál fogva vezessen minket. In-duljunk a szövegbe illesztett (a szerző ön magát kérdezi) ál-interjú, ál-műfajhatározó-jától. Eszerint az *emlékezünk* „hosszabb lélegzetű, prózai mű, amelyben a szereplők a címadó hősre való emlékezés ürügyén vég né'kül magukról mesélnek.” Könnyen lehet viszont az is, hogy a kimódolt, pszeudo-műfaj csupán az addig olvas-ható kapkodó, sekélyes skic-cet magyarázza. Hogy ennyi lenne? Ettől azonmód hely-re is áll a belső kohézió, az unalmas, színtelen, elrajzolt karakterek pedig megbocsát-atnak? Ezt az író sem gon-

dolhatja komolyan. Ugyan, ki hinné valóságosnak a gázoló kamionsofőr kínos, életidegen, blogbejegyzésekhez hasonló, vulgárfilozofálgató, szóvicceskedő alakját? Ki ne gondolná közhelyszerűnek a dörzsölt irodalomnepper szakvéleményét a *csalódottság – vers születése – meg nem értettség* ördögi köréről? Ki ne érezné erőltetettnek a *szerelmes Órangyal* szerepeltetését? Ki ne vélné kínoosan konstruálnak, hogy a perverz nagybácsi éppen orvos, így alkalmas karakter a pásztorórák, no meg a hálapénz hálás témakörében elsütendő tréfák számára? Papírizú és életidegen ez a nyelvezet. S a kedélyes, adomázó narrációs szándék sem olvasható ki a nehezen összeérő történetfűzésből. Mindenki, ha beszél, magáról beszél. Meg a munka-pénz-ivás-szeretkezés körül bonyolódó mindennapokról. Minden szereplő saját nyomorúságá-

ra emlékezik, s csak amúgy mellékesen szól pár szót *Ekler Ágostról*. Vagyis, az *emlékezünk*, lehetne ugyan memoárpuzzle, oknyomozó-, tényfeltáró- meg detektívregény is, ehelyett szereplőit és önmagát is felszámoló tévút, helyben járás csupán.

„A könyvnek két vége van” – játszik velünk tovább a szerző, miután leleplezte címszereplőjének nemlétezését. Ezzel pedig felvállalja az egész addigi baleset-öngyilkosság dialektika, sőt, a teljes fikciós szint felcsínességét és feleslegességét. Ez is része az önfelszámolásnak. Ám

– „Mert minket – hangzik a koppányi többes – az irodalom lényege, a játék érdekelt, a szövegek egymásra rakása, kölcsönhatása, és új jelentéssel való gazdagítása.” – mégsem volt teljesen hiábavaló a játék. Hisz mielőtt porig rombolná a fikciós szintet, beleülteti – ugyan, egyelőre szintén fikcióba hempergetve – annak

a magját, amiről félve bár, de tulajdonképpen szólni kíván. A könyv lapjain „köz-readott”, a címszereplő *Ekler Ágostnak* tulajdonított novellák gyűjteményéről van szó. A zsebkendőnyi írások a legjobb örkényi groteszket és hrabali elbeszélés-technikát idézik. A kifordított sci-fi és horrorklisék kacsintanak, ám rögvest hátat is fordítanak Hollywoodnak. A nyitódarab a Peruból Chilébe áttelepülő, a nyelvet ismerő és a prosperálás indította vendégmunkás sorsát elbeszélő történet. A Magyarországra utazó székely vendégmunkás-analógia nyilvánvaló. Mint ahogy az elszakadás, a gyökérvesztés, az otthontalanság és az egyedül maradás réme is. A szorongás, az indulatok és a stressz a következő történetekben is rendre visszatérnek. „Az értékek relativizálódnak meg tönkremennek, mondják sokan manapság. De legalább megvannak, mondom én ilyenkor.”

A könyvben *Függeléknek*, s Nagy Koppány Tömzsi által *Ekler Ágosttól* eltulajdonítottak – ím, a szűk át-

járó fikció és valóság között – feltüntetett *A vendégmunkás dalai* című részben aztán végleg lehámlik a szégyel-lős-büszke fikciós hámréteg. Attól kezdve vér és könynyek valódiak már. A harag, a cinizmus, az önirónia mint túlélési stratégia, az otthonvesztett otthonra lelés pedig mint kirótt sors jelenik meg. Vagyis, bár „*sajnos semmi sem úgy történt, ahogy a nagyszerű amerikai filmekben, vagy a jópofa negatív utópiákban szokott.*”, ám éppen ez legitimálja ezt az egyensúlyából kibillentett, ezt a „Vámosklész karjától” és kegyétől függő, elrebegni, bevallani vágyott mindennapos „vendégmunkás”-tusát. Ezt az „otthon vagyok már Pesten, de nem vagyok otthon magamban” lelki elveszettség-érzést. Ezt az átmenet és *átjövét* éve okozta tehetetlen-dühöt, ezt a „güriző húskereket”, melyben még a rákos sejt is csak túlélne szeretne. Ezt a megrozsdállott bicska rögválóságát. Ezt a jeltelen jelhagyást. Ezt a hontalanság lírai gyomorgörcsét.

Ritka, hogy az utolsó

pártucat oldal ereje mentsen meg egy prózát az érdeklenségbe fúló kliséktől. Ezúttal viszont alighanem így áll a helyzet. Mi azért csak vegyük kézbe Nagy Kopány Zsolt legújabb munkáját, játsszuk végig a szerző utasításai szerint. Amikor viszont *A vendégmunkás dala*hoz érkezünk, dobjuk félre a megállapodást. És élvezzük, hogy a szerző is kotta nélkül, szívből játszik. •

Vass Norbert

Agyonnyomni az istent

avagy Szentháromság

Háy-módra

Háy János: Egy szerelmes vers története (Palatinus, 2010.)

Akár egy megkopott, újracsiszolt, lefestett ajtón a lakat, fityeg az *Egy szerelmes vers története* kötetén a nyitóvers. A gyűjtemény mottójaként is értelmezhető *Szerelmes vers süketeknek, nagyot- és kicsithallóknak* ötletes címre hallgató (a poén kedvéért:

tényleg hallgató) képvers sorait tizenegy, a korábbi Háy-illusztrációkról már ismert vonal-emberpár alkotja, kiknek segítségével valóban csak a vak nem látja, mire is számíton az, aki Háy János legújabb, 2010-ben megjelent verseskötetének tematikus merítésére kíváncsi.

Az első pillantásra némileg gyerekesen egyszerű nyitóversnél kiemelt pozíciója okán érdemes elidőznünk. A cím játékából derül ki ugyanis, milyen funkcióban áll ez a mondanivalóját szájba rágó, szerelmes (kép)vers: a költészetre, szerelemre süket (s véletlenül sem siket) füleknek – még mielőtt története mesélésébe foghatna – a biztonság kedvéért jól le is rajzolja a szerző, milyen versszituációk következnek a további lapokon, amolyan ikonografikus tartalomjegyzékben nyújtja át a nem mindenki számára egyenlően hozzáférhető szüzsét. Kérdés marad persze, mennyiben kapcsolható ez a renyhe poentírozás a kötet egészéhez, s ki, kik a feltételezett gyengébbek, akik kedvéért

minderre szükség volna.

Az ehhez hasonlóan édelgő fricskákat megszokhattuk már Háytól, ahogy a szerelmi motivika központiságával, viszonyrendező erejével is szembesült nem egyszer az, aki kézbe vett legalább egyet az elmúlt hét évben megjelent Háy-művek valamelyikéből is. Ha csak a *Xanadu* (2005) mindenre ráfröccsenő képiségére gondolunk, mely akár valami vége-nincs, szerves matéria gyűri maga alá a szerelmi tárgyakat, átítatódva elképzelt és -hetetlen angyali, emberi nedvekkel, habokkal, hisszük-e igazán, hogy mindezen burjánzás után adhat új szemszöveget a most verseskötetre nyúlt ambíció anélkül, hogy önismétlésbe ne fulladna a tematikus egyezések folytán. A kötetcímadó *Egy szerelmes vers története* volna a kulcs tehát, mellyel nem csupán a negyvenhét költemény táruul fel előttünk, de e versek keletkezésének időszaká-

ban (2003-2009) megjelent egyéb Háy-művek hangulati kincseire is rábukkanhat a kíváncsi olvasó. E megfontolás alapján tán nem is tűnik oly megalapozatlannak, ha némely versszituációba csöppenve *déjà vu* érzetünk támad, mikor a férfi-nő kapcsolat egyes stációit megörökítő „vers történetét” tekintve a *Házasságon innen és túl* (2007) vagy az *Egymáshoz tartozók* (2009) novelláiban érezzük magunkat. Esetleg, ha a már említett *Xanadu* a szférákat a szerelmi sémák tükröztetése révén szorosan összeszövő igyekezetére gondolunk, ismerőssé válik jelen kötet motívumszerkesztésének alaposága, egynémely sajátossága is.

A kötet képzeletbeli timpanonján egy amolyan profán szentháromság ül, mely a versek többségében képviselteti magát: legyen az a tradicionális Atyának megfelelően az apa fiúi, leányi szemszögből megvilágított

képe vagy a Fiú mint a halandó férfi és/vagy nő, aki szerelemre, házasságra, családra vagy épp az ezekért való harcra, lemondásra, megváltásra hivatott, netán a Szentlélek mint szerelemi szükség, a világot és egyént akár fiziológiai vonatkozásaiban is összetartó vagy hiányában leépítő létező. Azonosságuk nyomán bármelyik, egyszemélyben is jelentheti az összes többit. Az isteni szint tehát itt sem metafizikai elvontságában, dogmatikus meghatározottságában, sokkal inkább hétköznapi szükségszerűségében érvényesül. Ez a szükség azonban állandóan kérdéses pozícióba kerül, mint ami jelenlevőségében adott, de mégsem hozzáférhető, így olyan viszonyítási ponttá válik, mely mellőzi az iránypontok stabilitását épp annak okán, hogy jelentősége folytonosan megkérdőjelezett. A kötet egésze – kivált az első ciklus – valósággal hemzseg a bibliai utalásokkal terhelt szöveghelyektől, melyek részint ezen jelentő gyakorlati hiányát erősítik,

vagy a versvalóság valamely hétköznapi díszletével azonosítódnak: „Áldott, / aki jön, de nem / jön senki sem. // Gyere, kiabál valaki / a másik szobából. / Hozz pokrócot! / Fázik a gyerek. // ... Nyitom a szekrényt. / Megyek.” (Betlehemi ének)

Ezen szent hármassághoz való (hol függő, hol tagadó) viszony körvonalazódik a lírai én/te/ő/mi/ti/ők esetében is, és ennek segítségével bontható csak fel a záróvers magányélménye is, mikor az alkotott szentháromság és a lírai beszélő kapcsolata végleg felmondódik. Az én versbéli valóságában ugyan még jelen vannak egyes, akár a korábbiaknak megfeleltethető elemek, de ezek nem bírnak a fenti, közös jelentéssel, nem osztoznak a kiemeltségükből fakadó azonosításban. A felbomlás a keretversben úgy következik be, hogy a története által megidézett műalkotás nem ahhoz a nőhöz szól, aki jelen van, hogy a szerelem nem az a szerelem, amelynek lehetősége adott, s a félresiklott jelentők következtében az isten

is funkciótlanná válik ebben a kiüresedett térben, mint valami bogár, agyonnyomható, mert még megkérdőjelezése sem visz tovább azon az úton, amelyen a lírai ének elindultak: „*holott egyedül voltam, teljesen egyedül / a testem, mint egy véletlen / odakeveredett bogarat, amire a lakásban / egyáltalán semmi szükség nem volt és nem is lesz, / agyonnyomta az istent.*” (Egy szerelmes vers története)

A hiány végérvényes beállása abban is megmutatkozik, hogy a kérdéses *Egy szerelmes vers* valójában nincs ott a kötet negyvenhét verse között. Hiába teljes a polifonikus kronológia, mely az egyes darabokat egyszerre többféle metszet részévé képes tenni, a komplex értelem csak e hiány paradox meglétével valósul meg. Ezzel a verseskötet legfőbb eredményéhez jutottunk el, jelesül ahhoz, hogy Háty egyszerre működtet sokféle történetet. Egyfelől vannak a ciklusok, melyek szoros képi kapcsolásai révén versről versre megfogalmazott kérdések kerülnek megválaszolás-

ra helyi értékük módosításával. Leegyszerűsítve így vázolható fel az egész mű: az *Ivánhó* a fiúvá érés történeteként felfogható, *A rossz férfi* az apakép mint identitás lebontásának ívét rajzolja meg, a *Kéznél* a férfi mint társ, akár házastárs megálapodott, statikus élethelyzetének tarthatatlanságát szemlélteti a halálba tartó idő előtérbe kerülése mellett, a *Közös élmény* ciklus pedig a szerelmi viszony rögzült, biztonságos és ellentmondásaiban is élvezhető létehelyzetéből indulva ki képezi le a férfi és nő eltávolodását, ezzel segítve elő a lírai én identitásának végső feloldódását. Másrészt adottak a ciklusoktól néhol függetlenedő, pár versegyüttesre korlátozódó metszetek, melyek önmagukban is működőképesek: vegyük akár a történelmi-társadalmi beágyazottságú díszleteket vagy a műfajában (lovagregény, ballada, ima, mondóka, mese), hangvételében (ráolvasás, apokaliptikus jövendölés), intertextualitásban (*Hajnali részegség*, *Édes nevem*, *A rossz*

férfi véleményem szerint Kosztolányi-utalások) megidézett, irodalomtörténeti vonatkozású szöveghelyeket vagy az élet- és kapcsolattörténeti keresztmetszeteket.

Ezek együttese, a történeti, látens elbeszélői fűzés-technika, a lírai matéria sűrű szövése az, amely életben tartja a néhol azért mégiscsak lanyhuló befogadói figyelmet. A „minden-összefügg-mindennel” tapasztalata Háynál olyannyira erős, hogy az erre való ráébredés után éhesen kapunk még az olyan nyelvileg egyébként semleges, nem ritkán esetlennek látszó sorok után is, mint például a *Selbst* kacsázó rímei vagy *A szép fogoly* iccs-be hajló kapcsolatai: „*Rácsaphatod a szívreteszt. / Megfogtad, de ő sem ereszt. / Lesi a szavad. / Így fogoly és így szabad. / Teszi, amit tenni akarsz.*” Mert épp ez a kérdés, hogy a néhol már-már gügyögésnek bélyegezhető, játékos nyelv (pl. *Le*) hogy képes fenntartani azt az érdeklődést, mely meg-megtörni látszik ugyan – kivált az olyan lírai léhaságoknak tűnő helyeken,

mint *A rossz férfi „mészárosnak tanultam estin, / mészáros lettem”* sorai –, mégis figyelmet és újraértelmezést követelnek. Mi az a teremtés, amellyel újra és újra odavonja érdeklődésünket a verssorok füzéreire, melyek hiába látszanak olykor agyonhajszolt hétköznapiságuk nyomán az emlékezetben rövid életűeknek, megmaradnak, sőt feltámadnak az újraolvasásban? De mire is szolgál a szálak szoros kapcsolata, ha nem az egyensúlytartásra: a néhol mezítlábas formai díszletezés ellensúlyozódik általa. Az mindenesetre biztos: ha beszélhetünk ilyen alapos motivikus összefüggésrendszerről – márpedig úgy érzem, igen – akkor beszélhetünk tervszerűen végbevitt súlyozásról is mint originális technikáról, elvégre ahhoz, hogy a kötet későbbi darabjai megpendüljenek az egyes versek kifeszített szálain, a legnagyobb műgond szükségeltetik. Még ha úgy érezhető, hogy egy-két darab valaminek csak a felszínét karcolja, a háló, amely a verseket összefonja, így is

rendkívül érdekes mintát eredményez.

A kötet tehát egyben adja ki mindazt, amit várunk tőle, mégsem egészen úgy, ahogy vártuk. Nem egy szerelmes vers történetét, hanem sokét, nagyon sok szerelmes vers és szerelem történetét mondja el az *Egy szerelmes vers* fiktív hiánya, és ez a történet igényt tart a sokféle metszetben helytálló stációkra. Az én-szerelem-isten összefüggésében a metafizikai asszimiláció nyomán mintha mindig más vonatkozásban kerülne a forgótárcsaszerűen működő gépezetbe Istent, szerelmet és az ént jelentő nő és/vagy férfi. Háy szerelmi tematikája – hiába érezzük néhol ránk tukmáltnak – mégiscsak újraépül, de hogy ad-e többet a versek gyűjteménye, mint a hasonló mérítésű próza, nem hiszem. Ellenben az a mód, ahogy a motívumok kombinatorikája összeáll, mindenképp követésre, megfejtésre érdemes, mert lehet, hogy olykor újra untig ismételt közhelyekhez jut el, de addig nem nyugszik, míg minden

mozaikot fel nem szed a szerelmi ikonológia útjáról, s új helyére nem pakol kötetről kötetre. Az árnyalás nagy mértékű finomságát pedig csak kevesek képesek ilyen élvezetesen elénk tárni. •

Torma Mária

Az Apokrif megvásárolható a szerkesztőknél
és az alábbi helyeken:

ELTE BTK Jegyzetbolt
1088 Budapest, Múzeum Krt. 6–8. alagsor 112.
www.btk.elte.hu/jegyzetbolt.aspx

Ráday Antikvárium
1092 Budapest, Ráday utca 18.
www.bookself.hu

Írók Boltja
1061 Budapest, Andrássy út 45.
www.irokboltja.hu

E számunk szerzői

Berényi Csaba (1990), költő, újságíró-gyakornok (Szegedma.hu), Szeged • **Dombovári Csongor** (1989) egyetemi hallgató (Arts University College, filmrendező), Bournemouth • **Evellei Kata** (1988) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Pécel • **Hajba Gergő** (1991), egyetemi hallgató (PTE-BTK), Pécs • **Hraskó Nóra** (1990), egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Kántás Balázs** (1987) költő, műfordító, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest, legutóbbi kötete: *Összefutás* (Napkút, 2010) • **Kusler Ágnes** (1988) egyetemi hallgató, (ELTE-BTK művészettörténet), Budapest • **Nyerges Gábor Ádám** (1989) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), az Apokrif főszerkesztője, Budapest, legutóbbi kötete: *Helyi érzéstelenítés* (Orpheusz, 2010) • **Radnóty Zoltán** (1987) író, egyetemi hallgató, Budapest • **Sós Dóra** (1989) költő, író, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Szekszárd • **Stolcz Ádám** (1989) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Takács Nándor** (1983) költő, *Bakonybél* • **Tarcsay Zoltán** (1987) egyetemi hallgató (ELTE BTK irodalomtudomány), az Apokrif szerkesztője, Budapest • **Torma Mária** (1988) egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Török Sándor Mátyás** (1988) költő, egyetemi hallgató (PPKE BTK), Budapest • **Vass Norbert** (1985) író, kritikus, egyetemi hallgató (PPKE BTK), Kaposvár •

